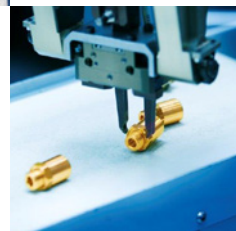
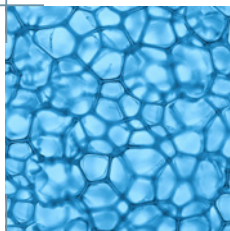
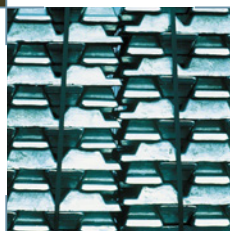

Evaluering av BIA

Resultater, effekter og anbefalinger for fremtiden

Program
Brukerstyrt innovasjonsarena – BIA

Om programmet

Brukerstyrt innovasjonsarena – BIA

BIA er et av Forskningsrådets største programmer og en viktig samarbeidspartner for næringslivet. Programmet finansierer FoU-prosjekter med utgangspunkt i bedriftenes egne strategier, og skal være komplementært til Forskningsrådets tematiske programmer. BIA skal sørge for at Forskningsrådet har et tilbud til alle deler av norsk næringsliv som ønsker å utnytte FoU for å bli mer innovativ, mer konkurransedyktig og mer internasjonalt orientert.

Innhold

- 1 Sammendrag og anbefalinger, side 3
- 2 Introduksjon og bakgrunn, side 5
 - 2.1 Mål for evalueringen, side 5
 - 2.2 Evalueringspanelets sammensetning, side 6
 - 2.3 Dokumentasjon og bakgrunnsrapporter, side 6
- 3 BIAs rammebetingelser, side 7
 - 3.1 Dette er BIA, side 7
 - 3.2 BIAs målstruktur, side 7
 - 3.3 Åpen konkurransearena, side 8
 - 3.4 Norge i endring, side 8
- 4 Hovedresultater fra evalueringen av BIA, side 10
 - 4.1 BIA er samfunnsøkonomisk lønnsomt, side 10
 - 4.2 BIA bidrar til innovasjon og omstilling, side 12
 - 4.3 BIA som åpen konkurransearena har lyktes, side 13
 - 4.4 Samspill med andre virkemidler for FoU og innovasjon, side 14
 - 4.5 BIA og internasjonalt samarbeid, side 16
 - 4.6 Programmet fremstår som effektivt organisert, side 17
- 5 BIA fremover og policyanbefalinger, side 19
 - 5.1 Det «åpne» og eksperimenterende programkonseptet, side 19
 - 5.2 Samfunnsutfordringer, side 19
 - 5.3 Samhandling og dynamikk, side 20
 - 5.4 Bedriftenes innovasjonsarena (BIA), side 21

1 Sammenheng og anbefalinger

Evalueringen er gjennomført på oppdrag fra Divisjonsstyret i Innovasjonsdivisjonen i Forskningsrådet, etter bestilling i tildelingsbrevet fra Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) for 2016.

Evalueringspanelet har i tråd med mandatet for evalueringen av Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) vurdert de foreliggende delrapportene. Panelet mener at evalueringresultatene er svært positive, og de gir et tydelig bilde av et velfungerende program, som med stor grad av sikkerhet kan sies å nå programmets mål.

Etableringen av BIA var et nyskapende grep av Forskningsrådet i sin tid og endret nokså grunnleggende på gjeldende programkonsept. Man la ned fem tematiske programmer og etablerte ett virkemiddel (program), der eneste seleksjonskriterium var prosjektkvalitet målt gjennom et sett av veldefinerte kriterier. Dette innebar at man på en likeverdig og enhetlig måte kunne veie prosjektforslag fra svært ulike sektorer opp mot hverandre. Et viktig element var at Forskningsrådet hadde utviklet en standardisert søknadstype (Innovasjonsprosjekter i næringslivet, IPN) rettet mot næringslivet og at det var utviklet en godt kvalitetssikret seleksjonsprosess for denne søknadstypen for brukerstyrt forskning. Innovasjonsprosjektene som oppnår finansiering er dermed de som scorer best på viktige kriterier som innovasjonsgrad, forskningshøyde, potensial for verdiskaping og samfunnsnytte. Dette gjelder helt allment for alle programmer som bruker denne søknadstypen. For BIA blir dette spesielt viktig ettersom mer enn 80 prosent av midlene i programmet er knyttet til denne søknadstypen. For Forskningsrådets satsing mot næringslivet blir dette viktig fordi BIAs portefølje av innovasjonsprosjekter utgjør halvparten av den samlede porteføljen av denne prosjekttypen i Forskningsrådet. BIA anvender også søknadstypen Kompetanseprosjekt for næringslivet (KPN), der en forskningsinstitusjon er kontraktpartner, og der formålet er næringsrettet forskerutdanning og langsiktig kompetanseoppbygging i norske forskningsmiljøer, begrunnet ut fra identifiserte behov for ny kunnskap hos norske bedrifter.

BIA som program har gått fra å være et viktig program for næringslivet til å bli det viktigste. Et uttrykk for dette er budsjettutviklingen. BIA er også Forskningsrådets største program rettet mot næringslivet. Regjeringen har i tråd med intensjonene i langtidsplanen trappet opp den næringsrettede forskningen, og BIA har vært gjenstand for sterk vekst. Dette har satt programmet i stand til å finansiere et stort antall lovende innovasjonsprosjekter. I evalueringmate-

rialet er det gjort casestudier for å illustrere dette. Casene er en positiv seleksjon og ikke nødvendigvis representative for totalporteføljen, men gir en god indikasjon på at BIA har evnet å skape store effekter og verdier hos deltakende bedrifter. Evalueringspanelet mener at det er godt grunnlag for å kunne hevde at BIA har gitt svært viktige bidrag til å nå Regjeringens mål for Forskningsrådet, og særlig mål 2 «Økt verdiskaping i næringslivet».

Programmet har vist seg som et hensiktsmessig instrument for Regjeringens opptrapping av investeringer i FoU der man ikke har behovd å peke ut områder der ønsket innovasjon skal skje. BIA blir, med sin åpne, ikke-tematiserte innretning, oppfattet som godt tilpasset behovet for forskningsbasert innovasjon i bedrifter som ikke naturlig finner sin plass innenfor Forskningsrådets tematiske programmer. Det er særlig dette perspektivet brukerne legger vekt på i sine tilbakemeldinger. Evalueringspanelet mener derfor at denne egenarten ved programmet definitivt bør beholdes og sikre at alle bedrifter har mulighet til å søke støtte både gjennom et åpent breddetilbud og gjennom tematiske programmer som samspiller godt.

Evalueringspanelet mener det er godt belegg for å hevde at BIA har ivaretatt og utviklet samspill med andre finansieringsordninger i Forskningsrådet og Innovasjon Norge, og at dette har hatt en klar og positiv betydning for Forskningsrådets brukere, spesielt for bedriftene. Evalueringmaterialet viser tydelig hvordan bedriftene benytter SkatteFUNN, får støtte til sitt innovasjonsprosjekt i flere av Forskningsrådets programmer og eventuelt også støtte fra Innovasjon Norge. BIA har bidratt til en klar økning i antall bedrifter som deltar i Sentre for forskningsbasert innovasjon (SFI). Det at bedrifter bruker flere virkemidler betyr ikke at det er overlapp mellom disse, men at de er komplementære og forsterkende og hever forsknings- og innovasjonsevnen i næringslivet samlet sett.

BIA har satt krav til samarbeid/konsortier i sine prosjekter. Evalueringspanelet mener BIA klart har styrket relasjoner mellom næringsliv og forskningsmiljøer og at dette samarbeidet har styrket og utviklet bedriftene, instituttene og UH-sektoren. Bruk av eksterne forskningsmiljøer har samtidig bidratt til at generisk kunnskap har kommet samfunnet til gode.

Evalueringspanelet er av den oppfatning at BIA, gjennom en lang rekke tiltak utviklet i administrasjonen, har vist stor grad av innovasjon i sin virkemåte. Prosjektskisser, prosjektidé og prosjektkanvas er gode eksempler på tiltak som har gjort det

eksterne arbeidet med søknadsskriving lettere for kunder, redusert kostnadene ved søknadsskriving og påvirket søknads-kvaliteten. Evalueringspanelet mener dette er effektive tiltak som gir god veiledning, er et godt fundament for løpende dialog og som bygger et godt varemerke både for Forskningsrådet og for BIA. Evalueringspanelet sitter med et hovedinntrykk av en kompetent administrasjon som arbeider proaktivt med sine kunder, og de relativt lave, samlede administrative kostnadene for å drifte et så stort program indikerer stor grad av effektivitet.

Kort oppsummert mener evalueringspanelet at:

- Den samlede måloppnåelsen for BIA er meget god.
 - Med de avgrensninger som er gitt i BIAs ansvarsområde, er det med grunnlag i veldokumenterte casestudier rimelig å påstå at BIA har bidratt til å styrke konkurransevnen i bedrifter som har hatt kontrakt med BIA. Dette gjelder både nytt og eksisterende næringsliv.
 - Med BIAs krav til samarbeidskonstellasjoner i alle prosjekter ligger det innebygget gode forutsetninger for samarbeid og kunnskapsoverføring mellom bedrifter og forskningsmiljøer. Denne overføringen er toveis. BIA har også skapt nytt og fordypet samarbeid bedriftene imellom.
 - BIA har utviklet et godt samarbeid med et bredt antall aktiviteter i Forskningsrådet og evalueringsunderlaget viser et svært godt samspill mellom ulike finansieringsmekanismer, særlig SkatteFUNN.
 - BIA driftes effektivt, med lave administrative kostnader, og fremstår som nyskapende.
 - BIA er et velegnet virkemiddel for å ivareta politiske ambisjoner om opptrapping av støtte til næringsrettet forskning uten at myndigheter har vært nødt til å peke på hvor man forventer at innovasjon faktisk vil eller bør skje. På et overordnet plan mener evalueringspanelet at BIA er et program som gir substansielle bidrag til å oppfylle mål 2 for Forskningsrådet, slik det er utformet i Regjeringens nye mål- og resultatstyringssystemet: Økt verdiskaping i næringslivet.
 - BIA har vist at fjerning av tematiske føringer ikke har svekket kvaliteten på søknadsmassen – snarere tvert imot. Det har vært en viktig stimulans for noen næringer å måtte strekke seg for å utvikle kvalitativt gode søknader. BIA er med sin ikke-tematiske innretning særlig godt rettet inn mot å fange opp nye ideer, behov og innovasjoner i det næringslivet som faller innenfor programmets ansvarsområde.
- Panelet fremmer følgende policyanbefalinger for BIA fremover:**
- **Det åpne og eksperimenterende programkonseptet:** Det er viktig at BIA fortsetter som en åpen konkurransearena uten tematiske føringer og at konkurransen på denne arenaen er så reell som mulig. BIA må fortsatt være et utprøvende og eksperimenterende program, noe som samtidig vil styrke Forskningsrådets evne til fornyelse, spesielt innenfor satsinger mot næringslivet. BIA og Forskningsrådet bør fortsette sitt arbeid med indikatorutvikling og brukerdiallog i arbeidet med omstilling i næringslivet.
 - **Samfunnsutfordringer:** Næringslivet er en avgjørende drivkraft for å løse samfunnsutfordringer, som samtidig vil skape arbeidsplasser og vekst for dem som lykkes. BIA vil kunne bli en stadig viktigere arena for å øke innovasjons- og omstillingskraften i næringslivet og FoU-virksomheter gjennom samarbeid, nettverk og kunnskapsdeling. Forskningsrådet bør styrke sin «speider-virksomhet» som et mobiliseringstiltak, jf. den fjerde industrielle revolusjon. BIAs internasjonale dimensjon bør styrkes fremover.
 - **Samhandling og dynamikk:** Klynger på områder hvor Norge har komparative fortrinn blir stadig viktigere arenaer for innovasjon, kunnskapsdeling, tilgang på infrastruktur og som springbrett for internasjonalisering. Virkemidler bør videreutvikles for å kunne ta ut et enda større innovasjonspotensial i klynger, og således komplementere BIA. Privat-offentlig samarbeid og innovasjon gjennom offentlige anskaffelser blir viktigere. BIA bør i større grad sikre offentlige aktører som partnere og brukere i BIA-prosjekter. Forskningsrådet kan vurdere å etablere en ny åpen konkurransearena tilsvarende BIA for offentlig sektor.
 - **Bedriftenes innovasjonsarena (BIA):** Det foreslås en navneendring til Bedriftenes innovasjonsarena (BIA). Dette vil tydeliggjøre at bedriftenes behov står i førersetet for BIA og styrke samspill med tematiske programmer. Tiden kan være moden for å gjøre BIA til stedet der en større andel av innovasjonsprosjektene tas imot og evalueres. BIA er samtidig en innarbeidet «merkevare» for Forskningsrådet, som det er viktig å ivareta. Praksis med relativt store prosjektbevilgninger bør opprettholdes, og opptrapping av BIAs budsjett bør vurderes. BIA bør mobilisere helt nye søkere, og det bør være et mål på lengre sikt med to koordinerte søknadsfrister.

2 Introduksjon og bakgrunn

Denne rapporten er utarbeidet i anledning evaluering av Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA). Rapporten gir en overordnet oppsummering av fire ulike, eksterne devalueringer som har evaluert BIA med ulike metoder og fra ulike ståsteder. Basert på disse evalueringene har et evalueringspanel oppnevnt av Norges forskningsråd gitt en samlet vurdering av BIAs rolle og måloppnåelse og kommet med anbefalinger om BIAs fremtidige innretning.

Vurderingene og anbefalingene i denne rapporten er rettet mot tre målgrupper: Myndighetene med hovedvekt på Nærings- og fiskeridepartementet, Norges forskningsråd og øvrige interessenter, som prosjektdeltakere, næringslivsorganisasjoner og relevante deler av virkemiddelapparatet.

Evalueringspanelet har vurdert sin rolle til å gi en samlet vurdering av BIAs måloppnåelse og svare på de utfordringene som er nevnt under (se Mål for evalueringen). I tillegg skal panelet komme med anbefalinger om hvordan BIA bør innrettes, organiseres og driftes som del i et fremtidsrettet forskningsråd, som også løpende skal kunne svare på næringslivets fremtidige behov for risikoavlastning i sine forskningsbaserte innovasjonsprosjekter. Læringsaspektet står sentralt slik at Forskningsrådet kunnskapsmessig kan stå godt rustet til å tilpasse og videreutvikle sin finansieringsrolle gjennom blant annet programvirksomheten.

2.1 Mål for evalueringen

I tildelingsbrevet for 2016 bestilte Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) en evaluering av BIA-programmet, med vekt på næringsmessige og samfunnsøkonomiske effekter av ordningen.

Divisjonsstyret for Innovasjonsdivisjonen i Forskningsrådet har besluttet at evalueringen skal se nærmere på hvordan Forskningsrådet, gjennom programmet BIA, bidrar til å nå målsettinger i Regjeringens Mål- og resultatstyringssystem (MRS), som Forskningsrådet blir målt mot. For BIA vil MRS-mål 2 være særlig relevant, der Forskningsrådet blir målt opp mot bidrag til «Økt verdiskaping i næringslivet». Under dette målet vil det spesielt være de to underliggende strategiske områdene «Økt konkurransevne i nytt og eksisterende næringsliv» og «Styrket evne til omstilling i norsk økonomi og bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv» at BIA forventes å kunne gi substansielle bidrag.

BIA skal dermed, innenfor programmets ansvarsområde, bidra til størst mulig verdiskaping i norsk næringsliv gjennom forskningsbasert innovasjon i bedrifter og deres samarbeidende FoU-miljøer.

Det har vært viktig for Forskningsrådet å ha en bred tilnærming til evalueringen og belyse effektene av BIA gjennom flere delstudier som anvender ulike metoder og data, for å kunne gi et grundig og dekkende bilde av BIAs betydning og virkninger.

Formålet med evalueringen av BIA er å belyse: 1) *Bedriftsøkonomiske effekter* (BIAs evne til å skape innovasjoner og økt verdiskaping og øvrige effekter hos deltagende bedrifter, bidra til økt konkurransevne i nytt og eksisterende næringsliv, utløse ytterligere FoU-innsats og endret FoU-adferd hos bedriftene m.m.). 2) *Samfunnsøkonomiske effekter* (BIAs bidrag til å styrke evnen til omstilling i norsk økonomi og bedre samspillet og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv, styrke samarbeid m.m.) og 3) *BIA som virkemiddel* (intensjonen bak opprettelse av BIA, administrative og organisatoriske forhold, samspill med øvrige virkemidler, brukervennlighet og BIAs rolle som bidragsyter til utvikling av nye tiltak og arbeidsformer i Forskningsrådet m.m.).

Denne synteserapporten har blant annet som mål å besvare følgende problemstillinger:

1. Samlet vurdering av BIAs måloppnåelse
2. Hvordan bidrar BIA gjennom sine virkemidler til økt konkurransevne i nytt og eksisterende næringsliv og til å styrke omstillingsevnen i norsk økonomi?
3. I hvilken grad bidrar BIA til økt samarbeid og kunnskapsoverføring mellom næringsliv og FoU-miljøer i Norge og utlandet?
4. Hvordan fungerer BIA komplementært til, og i samspill med, øvrige aktiviteter i Forskningsrådet og andre deler av virkemiddelapparatet, spesielt forholdet til de næringsrettede, tematiske programmene, SkatteFUNN og IFU?
5. Driftsmessige, organisatoriske og administrative forhold i BIA; arbeidsformer, effektivitet, kompleksitet, måloppnåelse i forhold til programmets mål etc.
6. I hvilken grad påvirkes BIA av politiske føringer og er det evt. samsvar mellom disse og BIAs arbeid for å oppnå programmets mål?
7. Hva kan Forskningsrådet lære av evalueringsresultatene? Overføringsverdi til andre programmer/virkemidler?
8. Veien videre: Er BIA tilpasset næringslivets behov for kunnskapsbygging og kunnskapsutvikling, og hvordan kan programmet tilpasse seg nye og endrede behov og utfordringer?

2.2 Evalueringspanelets sammensetning

Evalueringspanelet som er oppnevnt av Forskningsrådet, har bestått av:

- Peter Eriksson, avdelingssjef, Vinnova
- Monica Larsen, seniorrådgiver, Legemiddelindustrien (LMI)
- Daniel Ras-Vidal, innovasjonspolitisk seniorrådgiver, Abelia
- Unni Merete Steinsmo, rådgiver, SINTEF Konsernstab
- Katrine Vinnes, fagsjef FoU og bransjesjef Teknobedriftene, Norsk Industri

Gyrd Steen, daglig leder i Future Present Group AS, har fungert som sekretær for panelet. Forskningsrådet har i tillegg hatt en intern arbeidsgruppe for prosjektet bestående av spesialrådgiver Astrid B. Brenna, spesialrådgiver Kirsten Voje, seniorrådgiver Svein Erik Moen, spesialrådgiver Eirik Normann og spesialrådgiver Paul Bencze.

Panelet har til sammen hatt fem arbeidsmøter i perioden 6. mars til 21. juni 2017.

2.3 Dokumentasjon og bakgrunnsrapporter

Den foreliggende rapporten bygger på resultater og analyser fra følgende studier, bestilt av Forskningsrådet i anledning evalueringen av BIA:

- **Virkemiddelanalyse (Samfunnsøkonomisk analyse AS):** For å belyse relevans, måloppnåelse i form av økt samarbeid og mobilisering og effektivitet, er det benyttet dokumentgjennomgang, intervjuer og samspillsdatabasen til Samfunnsøkonomisk analyse.
- **Surveybaserte analyser (Møreforskning AS):** Undersøkelsen tar utgangspunkt i Møreforskning Moldes resultatmålinger av brukerstyrt forskning basert på spørreundersøkelser blant foretak som har fått støtte fra Forskningsrådet til Innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) - tidligere s.k. Brukerstyrte innovasjonsprosjekter (BIP). Undersøkelsene har blitt gjennomført årlig over en 20-årsperiode.

- **Casestudieanalyse (Technopolis Group Sweden (Faugert & CO Utvärdering AB):** 20 casestudier. Analysen omfatter til sammen 34 BIA-prosjekter, hvorav 31 Innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) og 3 Kompetanseprosjekter for næringslivet (KPN). Datainnhentingene har bestått av dybdeintervjuer med prosjektdeltakere og studier av prosjektenes søknader og sluttrapporter, studier av prosjektdeltakernes hjemmesider samt bruk av offentlig FoU-statistikk og regnskapsdata.
- **Økonometrisk studie (Statistisk sentralbyrå (SSB)):** Økonometrisk effektstudie (økonomiske effekter av BIA). Her studeres effekter knyttet til vekst, produktivitet og lønnsomhet i foretak over tid – før og etter støtte fra BIA – sammenlignet med en kontrollgruppe av foretak som ikke får støtte. Studien er basert på registerdata for perioden 2000-2015 og informasjon om støtte fra Forskningsrådets prosjektdatabaser.
- **Porteføljeanalyse (Norges forskningsråd):** En intern porteføljeanalyse med sammenstilling av data fra Forskningsrådets prosjektdatabaser, prosjektrapportering, interne spesialundersøkelser m.m.

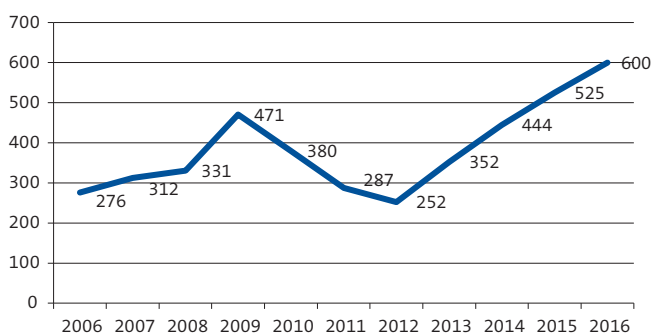
3 BIAs rammebetingelser

3.1 Dette er BIA

Forskningsrådet skal gjennom sine tilbud til næringslivet ivareta en rolle som samarbeidspartner i bedriftenes innovasjonsarbeid med hovedvekt på forskningsbasert innovasjon. Rollen som «samarbeidspartner» dreier seg primært om veiledning, rådgivning, risikoavlastning og finansiering av bedriftenes FoU-prosjekter. Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) er Forskningsrådets største program rettet mot næringslivet, med et budsjett på 670 millioner kroner i 2016.

Hovedkjennetegnet til BIA er en åpen konkurransearena for innovasjonsprosjekter hvor prosjekter fra ulike områder konkurrerer om å få støtte på grunnlag av forskningskvalitet, innovasjonsgrad og verdiskapingspotensial. Prosjektene er initiert av næringslivet, ofte i samspill med UoH/FoU-institusjoner. Drivkraften bak prosjektene ligger i bedriftenes egne strategier og behov. BIA har, med sitt åpne programkonsept, uten tematiske føringer, vist seg særlig godt tilpasset bedriftenes egne strategier. Bedriftene behøver ikke å tilpasse sine FoU-prosjekter til tematiske føringer, men har kunnet konsentrere seg om å beskrive sine innovasjonsprosjekter helt i tråd med egne utviklingsbehov.

Forbruk FoU-prosjekter - millioner

Kilde: Forskningsrådet

BIA skilte seg opprinnelig fra andre programmer i Forskningsrådet ved at programmet ikke har noe definert slutt punkt. Gjennom den interne prosessen «Forskningsrådet 3.0» arbeides det imidlertid nå systematisk med å utvikle en ny programstruktur der helt sentrale, nasjonale næringsområder forutsettes å ha tilbud i Forskningsrådet i form av programmer uten tidsbegrensning.

BIA ble etablert i 2005 samtidig som fem bransjerettede programmer ble lagt ned (PROSBIO, VAREMAT, IKTIP, PULS og FIBA). BIA overtok ansvaret for å finansiere prosjektene som allerede var startet opp i disse programmene, noe som medførte at store deler av budsjettildelingen de første årene var bundet opp.

BIA skulle legge til rette for en åpen konkurransearena for innovasjonsprosjekter uavhengig av tema og bransje, og være komplementært til øvrige programmer i Forskningsrådet. I det «komplementære» ligger det en forståelse av at prosjekter med en faglig innretning som sammenfaller med prioriteringene i de tematiske programmene ville bli behandlet der, mens prosjekter som falt utenfor de tematiske programmene prioriteringer skulle behandles av BIA. Kun de beste søknadene skulle få støtte, og det ble lagt til grunn at prosjektene var godt forankret i bedriftenes egne strategier, samtidig som det skulle vektlegges at prosjektene har høy addisjonalitet (risikoavlastning, eksterne effekter som endring av adferd gjennom mer langsiktig forskning, økt samarbeid etc.).

Den åpne arenaen representerte en betydelig endring i innretningen av Forskningsrådets virkemidler mot næringslivet. Både academia, bransjeorganisasjoner og enkeltbedrifter uttrykte i begynnelsen skepsis til innretningen og hvordan dette kunne slå ut for dem. Særlig byggenæringen var kritisk.

Siden BIA er et åpent program, men komplementært til Forskningsrådets øvrige programmer, har BIA grenseflate mot alle de næringsrettede programmene. Kundeundersøkelser viser at nye søkere synes det er vanskelig å finne frem i Forskningsrådets programstruktur. BIA har gjennom ulike veiledningstiltak, som skisser, informasjonsmateriell, presentasjoner for brukere etc., forsøkt å kompensere for dette.

3.2 BIA's målstruktur

Hovedmål: BIA skal innenfor programmets ansvarsområde bidra til størst mulig verdiskaping i norsk næringsliv gjennom forskningsbasert innovasjon i bedrifter og deres samarbeidende FoU-miljøer.

For å nå dette målet vil programmet fokusere på å oppnå effekter i form av

- økt satsing på forskningsbasert innovasjon i næringslivet
- hevet ambisjons- og kompetansenivå i bedriftenes egen FoU-virksomhet
- høyere kvalitet i nasjonale FoU-miljøer som benyttes til innovasjon i næringslivet

Delmål: Gjennom prosjektstøtte og andre tiltak vil programmet bidra til

- nye eller sterkt forbedrede prosesser, produkter, tjenester og forretningsmodeller
- økt samarbeid om innovasjon mellom bedrifter og FoU-institusjoner og mellom bedrifter
- nye internasjonale partnerskap og mer internasjonalt konkurransedyktig næringsliv
- nye deltagere og samarbeidsforbindelser i FoU-prosjekter

- økt bevissthet blant bedrifter og investorer om FoU som konkurransefortrinn
- å utløse privat kapital for å realisere innovasjon i bedrifter
- å utvikle innovasjonsrettet FoU-kompetanse i norsk næringsliv
- å utvikle næringslivsrelevant kompetanse i norske FoU-institusjoner

Det er evalueringspanelets oppfatning, med basis i de utførte delanalysene, at BIA i vesentlig grad har innfridd forventningene og lyktes med å oppnå sitt hovedmål og sine delmål i programperioden. I rapporten fra Samfunnsøkonomisk analyse er det pekt på at det ikke uten videre er klart hvordan BIAs definerte delmål er ment å bidra til hovedmålet. De har derfor foreslått å etablere et målhierarki der intensjonen er å tydeliggjøre sammenhengen mellom delmål og hovedmål – et grep som vil gjøre det generelt enklere å evaluere om programmet produserer resultater i tråd med programmets overordnede mål. Evalueringspanelet har ikke tatt stilling til forslaget fra Samfunnsøkonomisk analyse.

3.3. Åpen konkurransearena

BIA har vært en pionér og nøkkelaktør i å utvikle et bredt virkemiddel basert på en åpen konkurransearena for innovasjonsprosjekter i næringslivet. I det «åpne» ligger det som nevnt en forståelse av at det innenfor BIAs ansvarsområde i næringslivet ikke settes noen former for tematiske føringer som søkerne må forholde seg til, og det er kun hvordan søknadene scorer på kvalitet som avgjør om prosjektene oppnår finansiering eller ikke. Det er denne innretningen som har vært basis for en antakelse om at skarp og åpen konkurranse på brede arenaer gir den beste sikringen for at søknadene som får finansiering er av høyeste kvalitet¹. Dette bidrar til at de dyktigste miljøene har best utgangspunkt for å få mest mulig ut av midlene; noe som igjen sikrer samfunnsøkonomisk lønnsomhet og god kvalitet. BIA har gjennom sin budsjettmessige størrelse vært i stand til å organisere utlysning av midler med et volum som har virket attraktivt og som har bidratt til at søkere har funnet det regningsvarende å legge ned mye arbeid i å utvikle kvalitativt gode prosjekter og søknader. Erfaringer viser at det skjer en vesentlig større mobilisering når det er en stor konkurransepott enn når det er mange små. Evalueringspanelet har bitt seg merke i at Forskningsrådet nå synkroniserer sine tilbud til næringslivet gjennom koordinert utlysning av midler til næringslivet på ett og samme tidspunkt.

En åpen konkurransearena innebærer fri konkurranse om midler innenfor alle fagområder. Det er bedriftens strategier og behov for videre utvikling av sin virksomhet og egen konkurransevne som legges til grunn for valg av tema. Dette i motsetning til tematiske programmer som retter seg mot spesifikke bransjer og fag, og hvor det er et felles samfunnsbehov som legges til grunn. I begge tilfeller har Forskningsrådet en rolle i å sikre at offentlige midler kommer samfunnet

som helhet til gode og brukes mest mulig effektivt med henblikk på resultater og kompetansespredning.

Da BIA ble etablert, var det ikke en selvfølge at det ville fungere å ha en åpen konkurransearena hvor ulike brukerstyrte prosjektsøknader fra ulike deler av næringslivet konkurrerte innenfor ett og samme program. En helt grunnleggende forutsetning for å kunne etablere BIA, der bedrifter fra svært ulike næringer og bransjer skulle konkurrere mot hverandre om finansiering av innovasjonsprosjekter, var for det første at Forskningsrådet hadde utviklet en standardisert søknadstype (Innovasjonsprosjekt i næringslivet (IPN), tidligere Brukerstyrt innovasjonsprosjekt (BIP)) med veldefinerte kjennetegn og krav. Det viktigste grepet var imidlertid at Forskningsrådet hadde utviklet et ensartet scoringssystem (PROVIS/eVurdering), der saksbehandlingen innebar en ensartet scoring av prosjektene på et sett kriterier med forankrede skalaer. Fra dette systemet ble det generert en hovedkarakter som gjenspeilet den samlede kvaliteten på prosjektet, men vurdert opp mot hva som var normalt i den aktuelle bransjen. Konsekvensen av dette var at man kunne bruke en slik hovedkarakter til å etablere en fair konkurranse om midler mellom svært ulike sektorer, som f.eks. biomedisin og bygg og anlegg, selv om forskjellen i f.eks. forskningshøyde og verdiskapingspotensial isolert sett var ulik.

Utviklingen de siste ti årene har vist at BIA virker godt for det store mangfoldet av bedrifter som har vært i befatning med programmet. BIA har lyktes med å ivareta både store og små bedrifter, så vel som etablerte og nye virksomheter. BIA har evnet å være tett på søkerne, evnet å stille tydelige krav og å ivareta mangfoldet av søkere på en god måte. Dette inkluderer også å sikre involvering av relevante og kompetente kunnskapsmiljøer, herunder å bygge kapasitet og samarbeid med norske og internasjonale forskningsmiljøer.

3.4 Norge i endring

Tillit og samarbeid

Norge har en lang historie med brukerstyrt forskning, en stor instituttsektor og en tradisjon for trepartssamarbeid. Høy grad av tillit er beskrivende for det norske samfunnet og FoU-sektoren. Dette gjelder både mellom instituttsektoren og næringslivet og en delingskultur bedriftene imellom. De teknisk-industrielle instituttene har lenge samarbeidet tett med etablert næringsliv og deltatt i utviklingen av nye bedrifter, og har på denne måten hatt en svært viktig funksjon i det norske forsknings- og innovasjonssystemet.

Endring i virkemiddelapparatet

I perioden etter at BIA ble etablert, har virkemiddelapparatet vært i endring. Klyngeprogrammet, med Arena, Norwegian Centres of Expertise (NCE) og Global Centres of Expertise (GCE) har resultert i stadig flere næringsklynger. Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) og Forskningscentre for miljøvennlig energi (FME) har stått for en kraftig vekst og står for en langsiktig kompetanse- og kapasitetsoppbygging. FORNY og TTOene har spilt en viktig rolle som pådriver og

1 Områdegjennomgang av Norges forskningsråd, februar 2017, side 6.

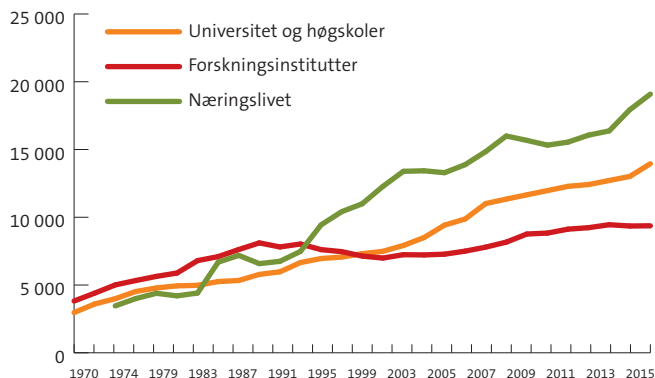
støttespiller for universitetenes teknologioverføring og kommersialisering av forskningsresultater. Det kommer stadig flere kunnskapsintensive og forskningsmodne oppstartsbedrifter gjennom inkubatorene i Sivas inkubatorprogram. SkatteFUNN har fått vesentlig større rammer i perioden. Forskningsrådets Store programmer har parallelt blitt utviklet og har brakt frem næringsutvikling innenfor flere umodne fagfelt. Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur (INFRASTRUKTUR), har hatt betydelig vekst og gitt tilgang til infrastruktur som i sin tur vil bidra til å møte samfunnets kunnskapsutfordringer. De store samfunnsutfordringene har fått økt oppmerksomhet i nasjonale strategier og Innovasjon Norge har etablert Miljøteknologiordningen m.m.

BIAs rammebetingelser og samspill vis-à-vis øvrige virkemidler er annerledes i dag sammenlignet med for 10 år siden. Og endringer fremover vil kreve ytterligere tilpasninger og samordning.

Næringslivets FoU-innsats

Det har mer eller mindre vært en vedvarende realvekst i Norges FoU-investeringer fra 1970 og fram til i dag. Næringslivet har hatt den klart høyeste veksten over hele perioden under ett med en sjudobling i faste priser. I forhold til de andre sektorene har veksten vært høy spesielt fra midt på 1990-tallet.²

FoU-utgifter, etter sektor. 1970–2014. Faste 2005-priser

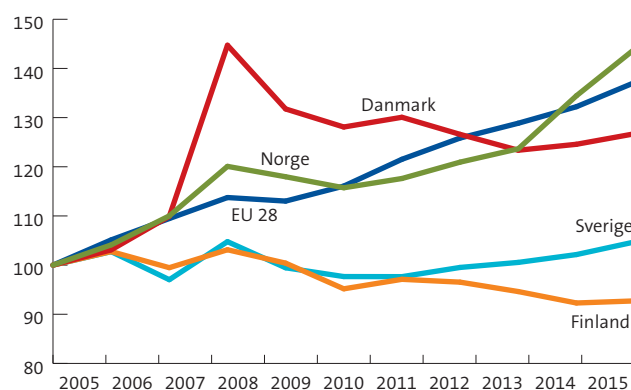
Kilde: SSB/NIFU

Det er drøyt 20 prosent av foretakene i næringslivet som har FoU-aktivitet. FoU-aktiviteten øker kraftig med bedriftens størrelse. Typiske FoU-foretak har ofte høyt utdanningsnivå. FoU-kostnadene i næringslivet som andel av BNP er lav for Norge sammenliknet med de nordiske landene og andre EU-land. Dette kan delvis forklares med at Norge har høyt BNP, men også at norsk næringsliv er relativt råvarebasert. Norsk næringsliv har likevel hatt sterkere vekst i FoU-aktiviteten de siste årene enn de andre landene. Tallmaterialet viser også at man i Norge, når man sammenlikner næring for næring, investerer like mye i FoU som det gjøres i tilsvarende næringer i andre land. Ny statistikk fra SSB (juni 2017) viser samtidig at nesten to tredjedeler av foretakene fornyer seg, og innovasjonsaktiviteten nå er betydelig høyere enn tidligere.³

² SSB: FoU i norsk næringsliv 1970-2014: En historisk reise, 20. januar 2017.

³ SSB, Innovasjon i næringslivet, juni 2017.

Utførte FoU-årsverk i næringslivet i Norden og EU28. 2005=100

Kilde: SSB/Eurostat

Forskningsrådet bevilget totalt 9,3 mrd. kroner i 2016, hvorav støtten direkte til næringslivet totalt utgjorde nærmere 1,6 mrd. kroner. De samlede utgiftene totalt til næringsrettet forskning, utgjorde om lag 4,3 mrd. kroner. BIA hadde innenfor dette et samlet budsjett på 669 mill. kroner. I tillegg til FoU-bevilgninger til næringslivet, har skattefradrag for bedrifter gjennom SkatteFUNN utgjort nesten 4,8 mrd. kroner i budsjetterte skattefradrag i 2016, en økning på 139 prosent siste fem år.⁴

De siste fem årene har Forskningsrådet økt bevilgningene til bedrifter med over en halv milliard kroner, som er en økning på 53 prosent (SkatteFUNN ikke medregnet). At stadig flere bedrifter søker FoU-støtte, og at Forskningsrådet har økende antall nye bedrifter i porteføljen, er tegn på at flere bedrifter ser forskningsbasert innovasjon som en vei til omstilling og verdiskaping.

Avslagsprosenten i Forskningsrådet totalt sett var i 2016 på 72 prosent. For BIA alene var avslagsprosenten på 73 prosent, som for øvrig var den høyeste avslagsprosenten i BIAs historie.

OECDs nye landrapport for Norge

I OECDs nye landrapport for Norges innovasjonspolitikk (juni 2017) legges det til grunn en mer systemisk, snarere enn lineær, tilnærming til innovasjon. Læring og innovasjon hos alle aktørene i innovasjonssystemet står sentralt. Innovasjon er et resultat av læring og samspill mellom ulike private, offentlige og frivillige aktører.

OECD-rapporten beskriver norsk innovasjonsevne relativt positivt og kulturelle forhold som flate strukturer og selvstendige medarbeidere fremheves. Allikevel anser man at Norge også har utfordringer med omstilling bort fra olje- og gassvirksomhet, behov for et mer effektivt og konkurranserettet innovasjonssystem og en strukturendring for å møte samfunnsutfordringer. Sektorprinsippet og manglende overordnet politisk koordinering gjør at det kan bli en utfordring å ta spenstige grep.

⁴ Forskningsrådet i 2016. Nøkkeltall/økonomi, april 2017.

4 Hovedresultater fra evalueringen av BIA

Dette kapittelet oppsummerer noen sentrale resultater fra ovennevnte delanalyser utført i tilknytning til BIA-evalueringen.

4.1 BIA er samfunnsøkonomisk lønnsomt

Møreforskning Molde kartlegger samfunnsøkonomisk lønnsomhet for BIA-bedrifter fra 2006-2015 gjennom årlige spørreundersøkelser, målt i form av markedseffekter (produkt- og konsumentoverskuddet fra bedriftens kommersialiseringsaktiviteter) og eksterne effekter (oppstår via kunnskapsoverføring som leder til nye produkter i nye markeder) som kompetanseutvikling, kunnskapsspredning, kommersialisering og innsatsaddisjonalitet. Prosjektene rapporterer frivillig på disse indikatorene ved oppstart, ved avslutning, samt fire år etter avslutning.

Bedriftsøkonomiske effekter

I rapporten til Møreforskning ser man at av innovasjonsprosjekter i BIA som ble avsluttet i perioden 2007-2012, rapporterer 52 prosent at de har kommersialisert resultater fire år etter avslutning i Forskningsrådet (sammenliknet med 43 prosent i de tematiske programmene).

Ytterligere 25 prosent forventer kommersialisering 5-10 år etter avslutning i BIA, og her rapporteres det om større grad av kommersialisering innenfor IKT og vareproduksjon, mens bioteknologi oftere har en enda lengre tidshorison for kommersialisering.

I analysen fra Møreforskning indikerer beregninger av nåverdien av oppnådde og forventede økonomiske resultater at den økonomiske avkastningen i BIA er høy i forhold til FoU-investeringene som ligger bak innovasjonsprosjekter i BIA. 50 BIA-prosjekter som ble avsluttet 2007-2012 hadde en beregnet nåverdi på 8,1 milliarder kroner. For de 159 prosjektene i BIA som ble avsluttet i denne perioden var totale FoU-kostnader 4,8 milliarder kroner, hvorav støtten fra Forskningsrådet var 1,5 milliarder. Beregningene av netto nåverdi er imidlertid usikre. En stor del av nåverdien er knyttet til fremtidig inntjening, noen få selskaper står for en stor andel av denne, og deler av de beregnede økonomiske resultatene er basert på anslag fra flere år tilbake. Videre sier mange bedrifter at det er problematisk å kvantifisere prosjektresultater fordi det er vanskelig å skille disse fra bedriftens samlede virksomhet.

Det er også viktig å huske på at de bedriftsøkonomiske effektene blant samarbeidspartnerne *ikke* er kartlagt. Fra undersøkelsen av nylig avsluttede prosjekter rapporterer de prosjektansvarlige bedriftene at rundt 40 prosent av prosjektene har potensial for økonomiske resultater av betydning også hos samarbeidspartnerne.

Møreforskning finner videre at 52 prosent av bedriftene vurderer lønnsomheten i prosjektene i BIA på lang sikt som god eller svært god, mens tilsvarende andel i de øvrige programmene er 35 prosent. Forskjellen er ikke signifikant. BIA scorer imidlertid *signifikant* høyere enn andre FoU-programmer i Forskningsrådet på sentrale mål for økonomisk avkastning, vekst, overlevelse, konkurransevne, produktivitet og teknologiske resultater. For det første er det en større andel av prosjektene i BIA som har forventninger til høy *økonomisk avkastning* ved oppstart av innovasjonsprosjektene sammenliknet med de øvrige programmene samlet. For det andre er det fire år etter at prosjektene er avsluttet i Forskningsrådet høyere score for *bedriftenes vekst, overlevelse, konkurransevne og produktivitet* i BIA enn de øvrige programmene. For det tredje finner man at en relativt stor andel bedrifter i BIA vektlegger betydningen av *teknologiske resultater* som viktige for bedriftens utvikling kort tid etter prosjektavslutning.

Statistisk sentralbyrå har gjennomført en økonometrisk studie av de bedriftsøkonomiske effektene av BIA. SSB har sett på vekst i resultatindikatorer knyttet til salgsinntekter, antall ansatte, produktivitet og verdiskaping for foretakene som har fått støtte – fra prosjektstart til ett år etter prosjektstopp – sammenliknet med en kontrollgruppe. SSB konkluderer med at de særskilte resultatene for BIA ikke tyder på at BIA gir bedre effekter enn innovasjonsprosjekter i andre næringsrettede programmer, eller Forskningsrådstøtte generelt. SSB finner likevel to signifikante effekter for gründerforetak: vekst i antall ansatte og salgsinntekter, men ingen effekter for etablerte foretak.

Technopolis har gjennomført 20 casestudier av 34 BIA-prosjekter med blant annet intervjuer, analyser av regnskap og dokumentstudier. Funnene indikerer at flere bedrifter har opplevd økt omsetning, økt eksport, innpass på nye markeder, utvikling av helt nye forretningsområder som et direkte resultat av BIA-prosjekter. Noen eksempler som kan trekkes fram er Prox Dynamics' prosjekt (Mosquito – en teknologiplattform for Nano UAV-er) og innovasjonsprosjektet til GE Vingmed Ultrasound AS (Ultral lyd i lommeformat – Fremtidens stetoskop) (se boks).

Prox Dynamics: «Under gjennomføringen av BIA-prosjektet og i årene etterpå har bedriften gjennomgått en rask og ekspansiv utvikling. Bedriften lyktes med det som var målet, å lansere et produkt på markedet i 2012, etter cirka fire års utvikling. Arbeidet i BIA-prosjektet har også vist seg å være en viktig brikke i den mer langsiktige utviklingen av bedriftens teknologiplattform, som ligger til grunn for deres fremtidige produkter. Ifølge prosjektlederen var støtten fra NFR kritisk for at bedriften på et tidlig stadium kunne utvide virksomheten gjennom å rekruttere personale, noe som gjorde det mulig å starte et mer

grundig utviklingsarbeid, som igjen påskyndet bedriftens inntreden på markedet. Dette ga i neste omgang rask avkastning på investert kapital, og bedriften kunne allerede i 2012 vise til en fortjeneste på 22 millioner kroner. Bedriften har siden hatt en positiv omsetningsutvikling, og har hvert år, med unntak av 2014, kunnet presentere fortjeneste før skatt... I april 2017 hadde bedriften kunder i 24 land. Prox Dynamics ble i desember 2016 kjøpt opp av den amerikanske bedriften FLIR Systems for 134 millioner dollar.» (Technopolis, s. 80).

GE Vingmed Ultrasound AS: «Bedriften har utviklet en internasjonalt markedsledende ultralydscanner i lommeformat. Lommescanneren er blitt til ved hjelp av ny, banebrytende teknologi som i stor grad baserer seg på verdensledende forskning ved Institutt for sirkulasjon og bildediagnostikk ved NTNU. FoU-samarbeidet i BIA, med røtter tilbake til 1970-tallet, foregikk innenfor rammene av to IPN-prosjekter i BIA. Det miniaturiserte apparatet er i dag i bruk over hele verden (20 000 solgte enheter i 2016), og bedriften er overbevist om at markeds-potensialet er enormt.» (Technopolis, s. 22).

For noen av bedriftene har prosjektene vært viktige eller avgjørende for hele omsetningen, og enkelte bedrifter har kunnet bevare produksjon i Norge fremfor å flytte produksjon til lavkostnadsland, f.eks. møbelprodusenten Ekornes, og NorSun, som er leverandør av silisiumbarrer og -skiver til solcelleindustrien (se boks).

Ekornes: «Møbelprodusenten Ekornes har gjennom en serie på tre IPN-prosjekter i BIA lyktes med å automatisere deler av produksjonen av bestselgermodellen Stressless. Automatiseringen har gitt forbedret lønnsomhet gjennom økt omsetning per ansatt, og bidratt til at produksjonen ikke er blitt flyttet til lavkostland.» (Technopolis, s. 22).

NorSun: «Uten den økonomiske støtten hadde ikke bedriften hatt råd til å kjøpe inn de nødvendige FoU-tjenestene for å kunne henge med i den rasende utviklingen i solcelleindustrien. Dette bekreftes av en FoU-partner. BIA-prosjektene har ifølge prosjektlederen gjort at NorSun har greid å forbedre sitt (eneste) produkt, noe som har redusert produksjonskostnadene, høynet kvaliteten og resultert i at bedriftens (eneste) fabrikk har doblet produksjonsvolumet. Dette har bidratt til å holde markedsandelen konstant på et marked med en industri i vekst.» (Technopolis, s. 24).

For enkelte av utvalgets små og nyetablerte bedrifter er det mulig å ane en sammenheng mellom bedriftenes BIA-prosjekter og økt omsetning ifølge regnskapstall. Koblingen her er ikke helt sikker, men likevel sannsynlig.

Nytteverdi av prosjektene utenfor bedriftene

Møreforskanalysen viser at det samlet sett forventes stor ekstern nytteverdi fra 44 prosent av innovasjonsprosjektene i BIA ved oppstart av prosjektene (s. 66). Her benyttes indikatorer som miljøforbedringer for det ytre miljø, nytte for sluttbrukere, kompetansespredning og kostnadsbesparelser i andre bedrifter og teknologispredning. Casestudiene fra Technopolis, som både analyserer kompetanse- og innovasjonsprosjekter, viser at BIA-prosjektene gir generisk kunnskap innenfor næringslivsrelevante kunnskapsområder som kommer andre til gode gjennom FoU-utførelse, som viderefører kompetansen til andre kunder gjennom nye FoU-prosjekter og oppdrag. UH-miljøene på sin side tilbyr grunn- og forskerutdanning som er mer tilpasset næringslivets behov. Caseundersøkelsene viser også at BIA-prosjektene har finansiert en rekke doktorgrader som har ført til rekruttering av forskere til næringslivet (Technopolis). Data fra Forskningsrådet viser at det i perioden 2006-2015 ble avlagt 214 doktorgrader som en del av BIA-prosjekter (Porteføljeanalyse). Prosjektene bidrar dermed til en nærings- og industrisektor med oppdatert og relevant FoU-kompetanse innad i bedriftene, samt til at norsk industri og næringsliv har tilgang på oppdatert og relevant kompetanse gjennom nettverk med FoU-utførere som bidrar til å gi bedre vilkår for FoU i Norge (Technopolis).

Av noen resultater for perioden 2006-2016 fra porteføljeanalysen, som direkte kan tilskrives BIAs kompetanse- og innovasjonsprosjekter, kan det nevnes:

- Antall vitenskapelige publikasjoner: 3 345
- Antall bevilget ph.d.-stipendiater: 292 og totalt 780 årsverk ph.d. finansiert
- Antall bevilget post doc.: 146 og totalt 228 årsverk post doc. finansiert
- Søkte patenter: 403
- Nye foretak og nye forretningsområder i etablerte bedrifter: 219
- Ferdigstilte nye/forbedrede produkter, prosesser eller tjenester: 1 304
- Innføring av nye/forbedrede metoder/modeller/teknologi/forretningsmodeller: 1 365
- Brukerrettede formidlingstiltak: 10 114

Høy addisjonalitet

Addisjonalitet er et sentralt tema knyttet til offentlige støt-teordninger innrettet mot kommersielle forsknings- og utviklingsprosjekter. Uten offentlig støtte vil markedsaktørene påta seg mindre forskningsaktivitet enn det som er optimalt for samfunnet som helhet. Addisjonalitet handler om at offentlig støtte til FoU ikke må foretrekke private midler som ellers ville blitt brukt til FoU-arbeid. Høy addisjonalitet tilsier at støtten fra Forskningsrådet har hatt full utløsende effekt for realiseringen av prosjektene, mens middels addisjonalitet innebærer prosjekter som ville blitt gjennomført også uten støtte, men da i mer begrenset omfang eller senere i tid (Møreforskning, s. 30). I denne undersøkelsen rapporteres det om en større andel prosjekter med høy addisjonalitet (prosjektene ville blitt henlagt eller lagt på is uten støtte) i de

Øvrige næringsrettede programmene enn i BIA, henholdsvis 57 prosent mot 48 prosent.

I den interne porteføljeanalysen av støttegraden til innovasjonsprosjekter fremgår det at BIA utløser høyere ekstra egeninnsats fra bedriftene i prosjektene i form av FoU-arbeid enn tilfellet er for innovasjonsprosjekter i andre programmer. BIA bevilget i perioden 2005-2015 til sammen 3 519 mill. kroner til 450 innovasjonsprosjekter. Disse midlene utløste egenfinansiering i bedriftene samt annen privat finansiering på til sammen 6 828 mill. kroner. I tillegg kommer offentlig og internasjonal finansiering på hhv. 112 og 162 mill. kroner. Forskningsrådets støttegrad for hele perioden var på 33 prosent, og det er lavere støttegrad i BIA enn i andre programmer (Forskningsrådet, Årsrapport 2015). Dette er resultatet av en bevisst tildelingsstrategi i BIA for å sikre høy addisjonalitet og bidra til at flere bedrifter kan motta støtte. Midler fra BIA utløser også investorkapital til forskningsintensive bedrifter i oppstartsfasen, spesielt innenfor biomedisin og IKT.

BIA utløser mye FoU-samarbeid og bidrar til kompetansebygging

I BIAs utlysninger av innovasjonsprosjekter er det krav om en norsk partner med FoU- eller næringsvirksomhet i Norge. Det er også krav om samarbeid med FoU-miljø, enten i Norge eller i utlandet. I snitt er det 5 partnere i et BIA-prosjekt. Til grunn for krav om samarbeid ligger forventninger om at dette vil gi positive eksterne effekter og påvirkning på innovasjonssystemet, kunnskapsbygging og kunnskaps-spredning. Virkemiddelanalysen fra Samfunnsøkonomisk analyse viser at det er betydelig samarbeid mellom aktørene i BIA-prosjekter.

Delanalysene viser at det både er snakk om nye samarbeids-mønstre og fordypende samarbeid, og at begge deler er et ønsket resultat. Risikoavlastningen og det formaliserte samarbeidet BIA-prosjektene tilbyr gir aktørene grunnlag for å gå sammen og dele kunnskap med mål om felles lærings-utbytte og kompetanseutvikling. Casene til Technopolis inneholder eksempler på prosjektsamarbeid som har lyktes både mellom bedrifter i samme bransje, bedrifter på tvers av bransjer, bedrifter på ulike steder i verdikjeden, og samarbeid mellom bedrifter og offentlige aktører. I casene fra bygg- og anleggsbransjen fremheves samarbeid og kunnskapsdeling spesielt (se boks).

«Bygg- og anleggssektoren på sin side skiller seg ut ved at intervjuobjektene ettertrykkelig ytrer og viser et aktivt ønske om å opprettholde en transparent delingskultur i bransjen. Aktørene i alle caser i denne sektoren fremhever at deling av FoU-resultater og kunnskap bidrar til felles vinning i bransjen snarere enn tapte konkurranse-fortrinn.» (Technopolis, s. 17).

De tre kompetanseprosjektene som inngår i casestudiene, viser hvor viktige slike prosjekter er for å bygge langsiktig næringsrettet kompetanse i UH/FoU-miljøene, f.eks. kompetanseprosjektet Lean Operations ved NTNU (se boks).

Lean Operations, NTNU: «Videreført samarbeid og for-dypet samspill mellom bedriftene og academia er en av de viktigste effektene av prosjektet. Samspillet har bestått av kunnskapsoverføring og også av en viss for-flytning av individer mellom bedrifter og academia, hvor delstillinger har gjort det mulig for mennesker å bevege seg mellom sektorer. En annen viktig del av samspillet er masterstudenter, og forskernes mulighet til å kunne få studenter ut i bedriftsvirksomheten for å skrive oppgaver og bevege seg i tverrsnittet mellom industri og akade-mi.» (Technopolis, s. 53).

Analysen fra Møreforskning viser at de fleste BIA-prosjektene vurderer samarbeid og nettverksbygging som vellykket, der andelen som betegnes som *meget* vellykket er 76 prosent. Andelen som vurderer betydningen av samarbeid og nett-verksbygging i prosjektet og effekten av dette på bedriftens utvikling som meget viktig, er på 41 prosent. Disse andelene er på samme nivå for øvrige programmer. Prosjektets betydning for bedriftenes samarbeid med FoU-institusjoner og andre bedrifter på lang sikt, er stor og på samme nivå for BIA som for øvrige programmer (Møreforskning, s. 45-48).

I casestudiene til Technopolis kommer det frem at for FoU-utførerne er BIA-programmet en arena for videreføring og fordyping av eksisterende, og i noen tilfeller nye, samarbeid med bedrifter. Disse samarbeidene gir FoU-utførerne verdifull innsikt i industriens behov, noe som gjør dem bedre i stand til å levere tjenester bedriftene vil ha. BIA-prosjektene finansierer næringsrelevante post doc.-stillinger og stipendiater og gjør det mulig for FoU-utførerne å bygge opp og vedlikeholde næringsrelevant kompetanse. Prosjektene fører ofte til publi-sering og faglig posisjonering nasjonalt og internasjonalt.

4.2 BIA bidrar til innovasjon og omstilling

Et sentralt mål for BIA er å bidra til økt forskningsbasert inno-vasjon i næringslivet, og på basis av Møreforskingsanalysen og Technopolis' casestudier, kan man konkludere med at dette oppnås i høy grad. Det er et relativt høyt antall rapporterte innovasjoner som direkte følger av innovasjonsprosjektene, og gjennom de kvalitative casestudiene fremkommer det hvor avgjørende noen av disse innovasjonene har vært for bedriftene.

I snitt syv innovasjoner per prosjekt

I Møreforskingsrapporten sammenliknes antall innovasjoner i 141 intervjuede innovasjonsprosjekter i BIA med inno-vasjonsprosjektene i de øvrige programmene (perioden 2007-2012). BIA scorer gjennomgående høyere enn andre programmer, men dette er ikke signifikant forskjellig. Totalt

rapporterer bedriftene at det er oppnådd 521 ulike innovasjoner i de 141 intervjuede BIA-prosjektene ved *prosjektavslutning*, og med ytterligere forventninger om 481 innovasjoner. Gjennomsnittlig antall oppnådde innovasjoner i BIA-prosjektene er her 3,7 mot 2,9 i de øvrige programmene. Inkluderes de forventede innovasjonene så er også gjennomsnitt for BIA høyere med 7,1 innovasjoner per prosjekt mot 5,3 i de øvrige programmene (s. 83). Innovasjoner måles også 4 år etter prosjektavslutning. Her er det også høyere gjennomsnitt i BIA enn andre programmer. 85 prosent av bedriftene rapporterer oppnådde og forventede innovasjoner, med sum oppnådde innovasjoner på 6,1 per prosjekt i BIA, sammenliknet med 2,9 i øvrige program (s. 89-90). Technopolis viser også på basis av casestudiene variasjonen i innovative aktiviteter, og at både inkrementelle og radikale innovasjoner fremkommer gjennom BIAs innovasjonsprosjekter. Casestudiene viser også at kompetanseprosjektene utvikler kunnskap som kan gi nytte for fremtidig innovasjon.

Innovasjon i offentlig sektor

BIA skal bidra til størst mulig verdiskaping i norsk næringsliv gjennom forskningsbasert innovasjon i bedrifter og samarbeidende FoU-miljøer innenfor BIA-programmets ansvarsområde. Offentlige aktører kan ikke være søkere til innovasjonsprosjekter, men kan være samarbeidspartnere. Forskningsrådets innretning av innovasjonsprosjektene med bedriftene som kontraktpartner, fører til begrensninger av offentlig partners rolle i slike prosjekter. I kompetanseprosjektene kan offentlige aktører være partnere og bidra med finansiering og styring av prosjektene sammen med bedriftspartnerne. Både innovasjons- og kompetanseprosjekter i BIA generer imidlertid kunnskap og innovasjoner som er relevant for offentlig sektor, eksempelvis innenfor medisinsk teknologi, bioteknologi, bygg og anlegg og IKT. Forskningsrådets porteføljeanalyser av innovasjon i offentlig sektor, viser at BIA bidrar mer enn noen andre programmer til innovasjon i offentlig sektor gjennom støtte til innovasjonsprosjekter i næringslivet. I 2016 var den målrettede innsatsen (revidert budsjett) 113 mill. kroner. Den øvrige innsatsen var på 303 mill. kroner, og her har BIA den største satsingen i Forskningsrådet, i hovedsak gjennom finansiering av innovasjonsprosjekter innenfor helse, IKT og bygg og anlegg (Porteføljeanalysen).

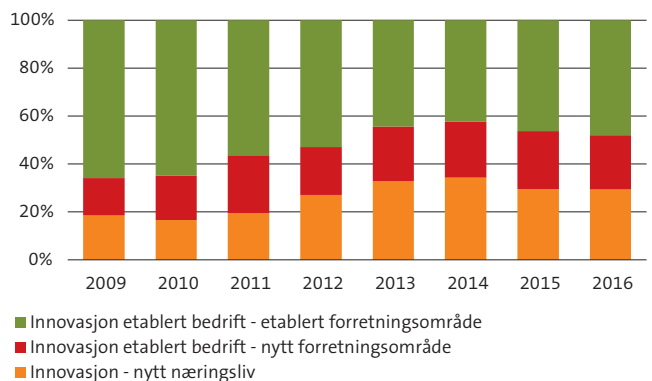
Patenter

Utvikling av nye produkter og prosesser krever ofte store investeringer, slik at patentering kan gi viktig konkurransefortrinn gjennom enerett til utnyttelse og beskytte rettigheter fra prosjektresultatene. Når det gjelder patentering i BIA-prosjekter, rapporterer 29 prosent av bedriftene innvilgelse av patenter, noe høyere enn andre programmer (23 prosent). Mest patentering skjer innenfor produkter og tjenester, og bransjemessig er det i BIA bioteknologi som patenterer mest (Møreforskning, s. 86). Patentering kan for mange BIA-bedrifter være en viktig forutsetning for å kunne kommersialisere prosjektresultatene, og samtidig gir dette positive effekter for andre bedrifter som kjøper rettigheter til disse patentene.

Innovasjon i nytt vs. etablert næringsliv

Norsk økonomi står overfor store omstillinger. En omstilling i næringslivet betyr ikke bare å skape nye bedrifter i nye næringer. Fornying av etablerte virksomheter er like viktig. Målet i antall arbeidsplasser er kontinuerlig omstilling og fornyelse av etablert virksomhet den desidert største gruppen. Norge har for eksempel en internasjonalt konkurransedyktig prosessindustri og vareproduksjon. Årsaken ligger blant annet i at norske bedrifter har vært tvunget til å hevde seg på teknologi og effektiv ressursbruk gjennom flere tiår med høye lønnskostnader og ugunstig valutakurs sammenliknet med konkurrerende industri i andre land. Gode nasjonale støtteordninger for forskningsbasert innovasjon har gitt incentiver til disse nødvendige omstillingsprosessene. «Solnedgangsindustri» kan ofte vise seg å bli morgendagens vinnere med hjelp av forskningsbasert innovasjon.

Andel av midler fordelt på innovasjonskontekst

BIA skal bidra til fornyelse av næringslivet, primært gjennom å støtte bedriftenes egne FoU-satsinger. Porteføljeanalysen for perioden 2009-2016 viser at over halvparten av prosjektene i BIA enten omhandler innovasjon i nytt næringsliv eller innovasjon i etablert bedrift med nytt forretningsområde. Porteføljeanalysen viser at resterende prosjekter er rettet mot innovasjon i etablert bedrift og etablert forretningsområde. Møreforskning har i sine undersøkelser ikke data som sier noe om innovasjon i nytt eller eksisterende næringsliv, men det rapporteres større andel nye produkter/ prosesser (67 prosent av bedriftene) enn endring eksisterende produkter/ prosesser (33 prosent av bedriftene) (s. 85-87).

4.3 BIA som åpen konkurransearena har lyktes

BIA skal bidra til økt verdiskaping i næringslivet i bredden av norsk næringsliv. Gitt en lang historie med egne bransjeprogrammer for FoU og innovasjon i Forskningsrådet, var det ikke gitt at BIA skulle lykkes som en åpen konkurransearena, der flere bransjer med ulike tema og (brukerstyrte) behov skulle konkurrere om de samme midlene med samme krav til kvalitet.

Høyt ambisjonsnivå og vanskelighetsgrad

Selv om BIA er en åpen konkurransearena for ulike næringer som spenner forskningsmessig svært vidt, var det ikke gitt at man ville klare å mobilisere til, og selektere, de mest ambisiøse prosjektene innenfor en slik ramme. Evalueringen av BIA viser at programmet holder et høyt nivå med hensyn til prosjektenes ambisjonsnivå og teknologisk vanskelighetsgrad, og signifikant høyere enn de øvrige programmene i Forskningsrådet. I gjennomsnitt er det høyere score på ambisjonsnivå i BIA enn de øvrige programmene, og forskjellen er signifikant på 10 prosentnivå. 59 prosent av prosjektene i BIA har således et relativt høyt ambisjonsnivå (score 6-7) for forskningsaktiviteten i forhold til andre FoU-initiativ i sin respektive bransje/næring, mot 49 prosent i de øvrige programmene. Undersøkelsen viser også at 47 prosent av bedriftene i BIA vurderer teknologisk vanskelighetsgrad en god del høyere (score 6-7) enn i et typisk FoU-prosjekt i bedriften, mot 40 prosent i de øvrige programmene. Også her er forskjellen signifikant på 10 prosentnivå (Møreforskning, s. 34-35).

BIA finansierer FoU i bredden av norsk næringsliv

Evalueringen viser at BIA har lyktes med å nå bredden av norsk næringsliv gjennom innovasjons- og kompetanseprosjektene. I virkemiddelanalysen til Samfunnsøkonomisk analyse, slås det fast at BIA har lyktes med å balansere hensynene til at prosjektene både skal ha et høyt FoU-innhold, bidra til reelt ny innovasjon og at prosjektene er i tråd med søkerens behov og strategier. I avsnittene over, der BIA dels sammenliknes med tematiske programmer i Forskningsrådet, scorer BIA på mange område høyere enn de andre programmene, og gjennomgående *ikke* lavere. Dette tilsier at den åpne konkurransearenaen har lyktes minst like godt som programmer med tematiske prioriteringer, der det norske virkemiddelapparatet historisk sett har hatt tunge FoU-satsinger (som energi, olje/gass og maritim industri).

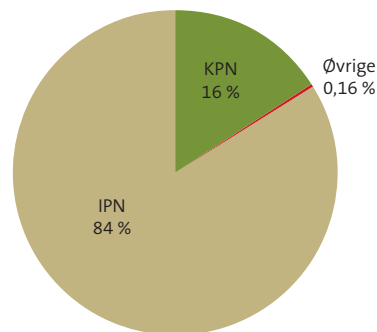
Bedriftenes behov og strategier

BIA er sammen med FRIPRO Forskningsrådets største satsinger med et budsjett i 2016 på henholdsvis 670 mill. kroner og 890 mill. kroner. BIA har hatt spesielt stor budsjettvekst de seneste år gjennom regjeringens økte bevilgninger til næringsrettet forskning. Dette er helt i tråd med Regjeringens egne utsagn i samarbeidsplattformen fra Sundvolden. Likevel står BIA fortsatt for kun ca. 7 prosent av Forskningsrådets samlede budsjett i 2016.

BIA's rolle blir spesielt tydelig når det gjelder Forskningsrådets samlede portefølje av innovasjonsprosjekter, der nesten halvparten av Forskningsrådets prosjekter finansieres av BIA. BIA har utviklet seg fra å være en viktig, til å bli den viktigste, inngangsporten til Forskningsrådet for bedrifter. Innovasjonsprosjekter er den største søknadstypen i BIA og utgjør 84 prosent av bevilgningene. De resterende 16 prosentene er kompetanseprosjekter.

BIA-bevilgninger etter søknadstype.

Alle mottakere. 2005–2015

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

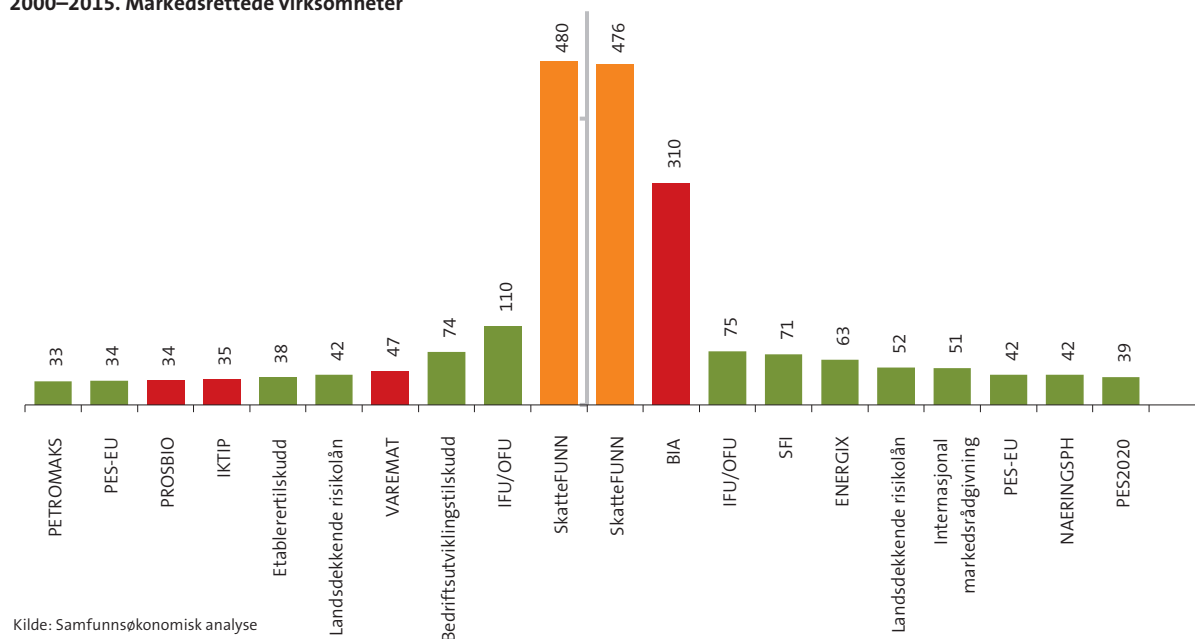
Technopolis' casestudier av innovasjonsprosjekter viser at bedriftene fremhever tre forhold som viktig for prosjektenes attraktivitet. For det første får de selv definere prosjektinnholdet i prosjektene uten å måtte forholde seg til tematiske føringer. For det andre styrer de selv over valg av partnere og fordeling av midler. For det tredje fremhever de at de selv styrer over prosjektresultatene. Evalueringen slår også fast at for FoU-utførelse innebærer innovasjons- og kompetanseprosjekter – foruten finansiering til FoU – en mulighet til å utvikle næringsrelevant kompetanse og til å bygge opp institusjonenes renommé. Flere forskere trekker dessuten frem at det er motiverende å få mulighet til å se konkrete resultater av egen forskning samt å utvide eget nettverk både nasjonalt og internasjonalt.

Kompetanseprosjektene i BIA skal bidra til å bygge forskningskapasitet innenfor områder hvor det ikke finnes andre tilbud i Forskningsrådet. Ansvar for langsiktig kompetansebygging ligger i de tematiske programmene. Her finner vi IKT, bioteknologi, nanoteknologi, transport, hav, marin og maritim. KPN i BIA retter seg derfor spesielt mot materialteknologi, vareproduksjon, bygg og anlegg og tjenesteytende næringer, områder som faller utenfor de tematiske programmene. I BIA vektlegges prosjekter som støtter kunnskaps- eller kompetanseutvikling hos de bedriftene som bidrar til å møte langsiktige utviklingsbehov hos disse næringene.

4.4 Samspill med andre virkemidler for FoU og innovasjon

Virkemiddelanalysen slår fast at de fleste deltagerne i BIA kvalifiserer til og deltar i andre næringsrettede program og virkemidler, både i og utenfor Forskningsrådet. BIA er således et komplementært virkemiddel til andre åpne arenaer (f.eks. SkatteFUNN) så vel som til tematiske programmer.

BIA-virksomheters deltagelse i andre næringsrettede programmer før og etter første BIA-prosjekt. Deltagelse før første BIA-prosjekt til venstre for vertikal akse, og etter første BIA-prosjekt til høyre for vertikal akse. 2000–2015. Markedsrettede virksomheter

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

BIA og SkatteFUNN

De fleste bedriftene som har støtte fra BIA benytter SkatteFUNN, men 39 prosent har ikke hatt SkatteFUNN-prosjekter til tross for at dette er en rettighetsbasert ordning. En av grunnene til dette kan være at deltagelsen i BIA er begrenset til et samarbeid uten vesentlig egen ressursinnsats og at prosjektet dermed ikke kan sies å være et eget FoU-prosjekt i den angjeldende virksomhet. SkatteFUNN er uansett det virkemiddelet flest BIA-deltagere benytter seg av, i tillegg til BIA (Samfunnsøkonomisk analyse, s. 42-43). Bedriftene i de evaluerte casene understreker at støtte fra BIA gjør det mulig å opprettholde et langsiktig perspektiv på forskningen, der fokus på kortsiktig gevinst i utgangspunktet ville være bedriftsøkonomisk tryggere. I casestudiene kommer det fram at de som kombinerer støtte gjennom BIA og SkatteFUNN ikke vurderer SkatteFUNN-støtte på samme måte som støtte fra BIA.

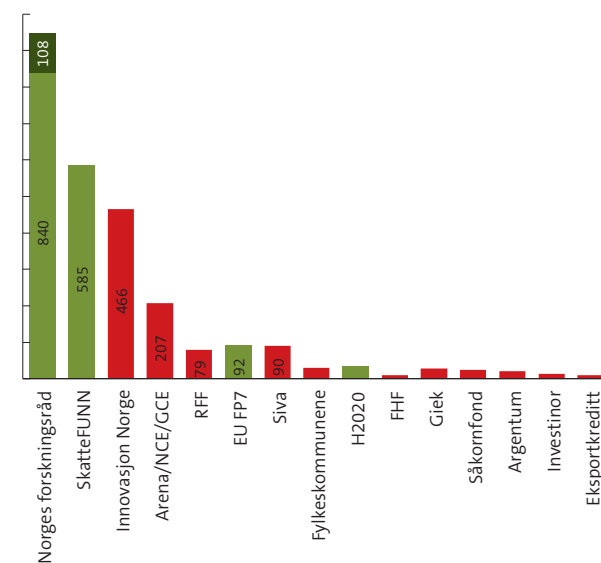
Til sammen har 88 prosent av bedriftene fått støtte fra ett eller flere programmer/aktiviteter i Forskningsrådet utenfor BIA. Den vanligste deltagelsen er i SFI, ENERGIX, Prosjekt-etableringsstøtte til EU-prosjekter (PES) og Nærings-ph.d. Nesten halvparten av de unike mottakerne av BIA-midler har også deltatt i ett eller flere virkemidler forvaltet av Innovasjon Norge.

BIA rekrutterer til SFI

BIA bidrar til å kvalifisere bedrifter til forskningsaktiviteter med et mer langsiktig perspektiv på kommersiell utnyttelse av resultatene, som blant annet Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI). Ved opprettelsen av BIA hadde man en formening om sammenhengen mellom hvor mange bedrifter som var i målgruppen for SkatteFUNN, BIA og SFI. Man antok at SkatteFUNN ville nå flest bedrifter, dernest BIA og at en

mindre del være aktuelt for SFI. Dette har vist seg å stemme, men antall deltagere i alle tre ordningene har blitt langt flere enn initiativtakerne så for seg ved etablering av BIA. Av BIA-deltagere som også deltar i SFI-er, gjør 22 prosent det før første gangs deltagelse i BIA, mens hele 78 prosent deltar i SFI-er etter BIA (Samfunnsøkonomisk analyse, s. 43).

Antall unike mottakere av støtte etter virkemiddelaktør. Søylen teller hvor mange BIA-virksomheter som har benyttet virkemidler fra ulike virkemiddelaktører. Virkemidler utenfor Forskningsrådet har annen farge. Hele perioden 2000–2015.

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

BIA rekrutterer til andre programmer og Innovasjon Norge

Omtrent halvparten av bedriftene hadde ikke hatt kontakt med Forskningsrådets programmer eller andre virkemidler, bortsett fra BIA og SkatteFUNN, før BIA-prosjektet. Av disse virksomhetene beveget hele 58 prosent seg videre i virkemiddelapparatet, og særlig til ordninger i Innovasjon Norge og Forskningsrådet. BIAs evne til nyrekruttering har vært økende utover i programperioden og vært spesielt høyt de siste par årene. De aller fleste markedsrettede virksomhetene som rekrutteres inn til BIA, rekrutteres som samarbeidspartnere (Samfunnsøkonomisk analyse, s. 43-44).

Flere bedrifter i BIA bruker Nærings-ph.d. som viktig kompetansebyggingselement i egen utvikling. Nærings-ph.d. er på samme måte som BIA uten forhåndsdefinert tematikk, og kandidatene er derfor normalt tilknyttet helt sentrale og strategisk viktige prosjektområder for bedriftene. Figuren viser at BIA-virksomheter benytter seg av Arena/NCE/GCE, Regionale forskningsfond (RFF) og 92 har mottatt midler gjennom EU FP7.

Også gjennom de kvalitative casestudiene fremgår det tydelig at BIA-prosjekter fungerer i et samspill med prosjekter innenfor andre offentlige støtteordninger (Technopolis, 2017). Ett av mange eksempler på dette er innovasjonsprosjektet Alupart ved Hydro Aluminium Structures (se boks).

Alupart, Hydro Aluminium Structures: «Likevel må effektene av BIA-prosjektet ses i forhold til andre offentlige satsinger, som NCE Raufoss, SFI Norman og det nå pågående SFI Manufacturing. Ifølge et intervjuobjekt fungerer BIA som et godt supplement til de mer langsiktige satsingene, der mindre konstellasjoner kan samarbeide om en mer begrenset problemstilling. I tillegg tilbyr SkatteFUNN bedriftene ytterligere muligheter til å skalere opp sine egne FoU-investeringer.» (Technopolis, s. 49).

Samarbeid med øvrige programtilbud for næringslivet og offentlig sektor

BIA har utviklet samarbeid med øvrige programtilbud i Forskningsrådet. Et eksempel på samspill er BIAs samarbeid med IKTPLUSS og HELSEVEL rundt utvikling av IKT-fyrtårn. Forskningsrådet har en rekke handlingsrettede programmer som retter seg mot offentlig sektor i divisjon for Samfunn og helse (SAH). SAH etablerte i 2016 en egen avdeling for Innovasjon i offentlig sektor og holder på å ferdigstille Forskningsrådets strategi for innovasjon i offentlig sektor.

Forskningsrådet har siden 2011 utviklet en egen søknads-type, Innovasjonsprosjekter i offentlig sektor (IPO), der offentlige aktører kan søke om støtte til forskningsbasert innovasjon. Innretning og kriterier er utviklet ut i fra erfaringene med innovasjonsprosjekter i næringslivet og tilpasset offentlige aktører. Bedrifter kan delta som partnere i innovasjonsprosjekter i offentlig sektor. Flere av de tematiske programmene og handlingsrettede programmer, som IKTPLUSS, HELSEVEL, TRANSPORT2025, lyser ut sistnevnte prosjekttype.

Innovasjon Norge støtter også innovasjon i offentlig sektor gjennom støtteformen Offentlige Forsknings- og utviklingskontrakter (OFU). BIAs rolle har vært å være komplementær til både Innovasjons Norges og Forskningsrådets øvrige programmer og satsinger.

4.5 BIA og internasjonalt samarbeid

BIA bidrar til økt internasjonalt samarbeid og internasjonalisering av norsk forskning, og til at bedrifter rekrutteres til EUs rammeprogram for forskning og innovasjon. Forskning og innovasjon er internasjonal i sin karakter. Det er viktig at bedriftene kan samarbeide med de beste forskningsmiljøene. Derfor har BIA helt fra oppstart godkjent bedriftenes kostnader i utenlandske FoU-miljøer. Samfunnsøkonomisk analyse viser i sin rapport i figur 3.6 (s. 34) at 23 prosent av deltakerne i innovasjonsprosjekter er utenlandske enheter og skriver at flertallet av disse er universitet og forskningsinstitusjoner. Kontraktstfestede kostnader i prosjektene i utlandet var i 2016 på 116 mill. kroner. Over 85 prosent av alle FoU-prosjektene har en internasjonal dimensjon. Det er ingen programmer som har høyere innslag av internasjonalt samarbeid enn BIA i sine innovasjonsprosjekter.

Mange BIA-bedrifter inngår i internasjonale konsern. Internasjonale selskaper vil kontinuerlig vurdere hvor det er mest effektivt å legge sine datterselskaper ut i fra konsernbetraktninger. Stabile rammebetingelser og velfungerende nasjonale ordninger for FoU er viktige parametere, som vurderes når slike selskaper velger å opprettholde eller å etablere sin virksomhet i Norge.

Gjennom casene som er beskrevet, er det en lang rekke illustrasjoner på hvordan bedriftene gjennom støtte fra BIA har kunnet opprettholde konkurransedyktig produksjon i Norge eller at konsernbedriften har vist seg å kunne levere resultater over tid som gjør at produksjon, samt strategisk FoU i Norge opprettholdes. Gjennom støtte fra BIA og andre programmer, utvikles norske selskaper og norske FoU miljøer på en slik måte at de blir vurdert som likeverdige med, og interessante samarbeidspartnere for, internasjonale miljøer.

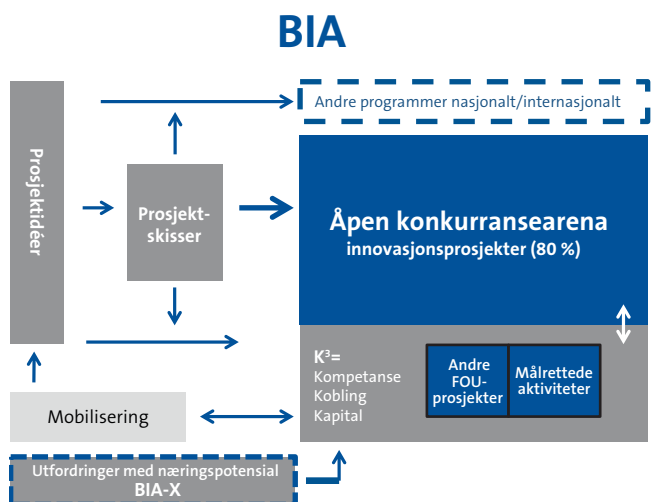
BIA bidrar også til å rekruttere til internasjonalt samarbeid, både til EUROSTARS, Joint Technology Initiative (JTI) og EUs rammeprogram (EU7RP og H2020). Halvparten av casebedriftene har søkt og fått støtte fra EUs rammeprogram (selv om disse ikke nødvendigvis er representative for porteføljen), mens samspilldatabasen til Samfunnsøkonomisk analyse viser at mange har søkt om Prosjektetableringsstøtte (PES-midler) etter å ha mottatt støtte fra BIA.

Siden oppstart har BIA gitt støtte til nettverk mellom bedrifter og FoU-miljøer som kobler seg opp mot de strategiske prosessene i EUs rammeprogram, som Teknologiplattformer, Public-Private Partnerships (PPP) og JTI etc. Flere av bedriftene som har hatt støtte fra BIA, har søkt og lyktes i H2020. BIA delfinansierer EUROSTARS (Europeisk samarbeidsprogram for FoU-utførende SMBER). I 2017 utgjør BIAs finansiering 35

mill. kroner, for nettopp å sikre forskningsbaserte bedrifters samarbeid med utenlandske miljøer. Denne mekanismen er bevisst valgt ut fra typelikheter mellom BIA og EUROSTARS i måten de er innrettet på, bortsett fra at EUROSTARS er helt åpen når det gjelder bransjer/næringer, uavhengig av tematisk innretning. BIA deltar også med midler til noen ERA-Net i samarbeid med andre programmer.

4.6 Programmet fremstår som effektivt organisert

BIA har relativt lave administrasjonskostnader i følge Samfunnsøkonomisk analyse. Totalt er administrasjonskostnadene estimert til ca. 6 mill. kroner, et kostnadsnivå som fremstår som lavt. Dersom det i tillegg inkluderes de samlede samfunnsmessige kostnadene ved søknadsbehandlingen, herunder brukerkostnader slik som søknadskostnader, skissearbeid og rapportering, beregnes disse av Samfunnsøkonomisk analyse å utgjøre 20,8 millioner kroner for et hypotetisk år med kun innovasjons- og kompetanseprosjektutlysninger. Summen av administrasjonskostnader og brukerkostnader anslås til 5,3 prosent som andel av prosjektbevilgningene i 2016, som også vurderes som lavt.

Figuren viser hvordan BIA opererer. Blå felt er midler som deles ut, mens mørkegrå felt er der hovedarbeidsinnsatsen ligger. Lys grå boks, generell mobilisering, ivaretas fra 2016 av felles mobiliserings-team i divisjonen.

Kilde: Forskningsrådet

BIA fremstår som effektivt organisert, har lyktes med sitt fokus på veiledning av søkere og brukervennligheten fremstår som god. BIAs administrasjon arbeider bevisst med å mobilisere flere bedrifter til forskning.

BIA lyser ut midler til innovasjonsprosjekter med søknadsfrist i oktober hvert år. To utlysninger hvert år har vært etterspurt, men vil medføre høyere administrasjonskostnader. Det foreslås at Forskningsrådet på sikt utvikler en forbedret og mer ressurseffektiv søknadsbehandling som også for BIA vil kunne medføre flere søknadsfrister i året etter hvert. På sikt vil

det være formålstjenlig med to utlysninger per år, samkjørt med Forskningsrådets øvrige innovasjonsprosjektutlysninger

BIA som eksperimenterende program

BIA har tatt en rolle i å utvikle og teste ut nye grep og tiltak i Forskningsrådet. Skisseordningen er et eksempel der BIA har vært i front i Forskningsrådet, en ordning BIA har hatt helt fra starten i 2005/2006. Skisser ble fra 2015 tilbudt for alle søkere av innovasjonsprosjekter i Forskningsrådet, uavhengig av program. Nærings-ph.d. ble utviklet som egen ordning gjennom pilotering i BIA og Forskningsrådets næringslivsdag er en utvidelse av det som ble etablert som BIA-dagen. Utvikling av prosjektidé og prosjektkanvas har bidratt til mobilisering av nye søkere og til en forenklet dialog med søkere som er i prosess med utvikling av sitt innovasjonsprosjekt (Samfunnsøkonomisk analyse, s. 54-55).

I 2016 ble BIA-X innført som en prøveordning i 5 år. Dette for å imøtekomme behov for ekstraordinære, tidsavgrensede og tematiske satsinger, enten for å møte en samfunnsutfordring eller imøtekomme politiske føringer. Første BIA-X ble gjennomført våren 2016 rettet mot omstilling av leverandørindustrien, hvor virksomheter tok sin egen kjerneteknologi inn mot andre markeder enn petroleum og maritim sektor. Andre BIA-X ble lansert høsten 2016 med vekt på produksjonsteknologi for helsenæringen. Dette illustrerer at et program på BIAs størrelse vil kunne gjennomføre slike begrensede tematiske satsinger uten at det svekker hovedintensjonen med programmet som en (mest mulig) åpen konkurransearena. Denne fleksibiliteten vil kunne ivareta både politiske ønsker og behov som oppstår som konsekvens av Forskningsrådets egne strategier, uten at man behøver å etablere helt nye og spesifikke programsatsinger. For mange og for omfattende føringer vil i prinsippet kunne svekke det som er spesielt verdsatt av søkerne og gjøre BIA for likt andre tematiske programmer.

BIA-X illustrerer BIAs rolle som pådriver og endringsagent på en god måte. BIA var også pådriver og instrumentell ved videreutvikling av søknadstypen Innovasjonsprosjekt i næringslivet. BIA har også testet ut ulike typer nettverk for å stimulere til økt forskningsbasert FoU i næringer eller innenfor temaer med relativt lav forskningsaktivitet (Samfunnsøkonomisk analyse, s. 55).

Panelets vurdering av datagrunnlag og metodiske tilnærminger

Bruken av flere delstudier som anvender ulike tilnæringsvinkler, metoder og data, gir et grundig og dekkende bilde av BIA. Panelet har, gjennom den brede metodiske tilnærmingen disse delstudiene utgjør, fått god innsikt og et meget godt grunnlag for vurdere BIAs måloppnåelse og effekter, og å kunne komme med anbefalinger om fremtidig utvikling av og retning for programmet. Hver metode har sine styrker og svakheter, men samlet sett gir de et totalbilde av BIA som er grunnleggende positivt. Møreforskings resultater er f.eks. kun basert på svar fra kontraktspartner. Dette sannsynliggjør at de bedriftsøkonomiske resultatene fra disse analysene er underestimert. Prosjektene som er anvendt i casestudi-

ene til Technopolis er basert på positiv seleksjon, nettopp for å få frem mer kvalitative aspekter ved ulike karakteriske trekk ved prosjektene, som bedriftsstørrelse, sektor-/bransjetilhørighet, prosjekttype etc. SSBs økonometriske studie av bedriftsøkonomiske effekter av BIA-prosjekter er basert på en kontrafaktisk modell der det sammenlignes med lignende foretak som ikke har fått støtte. Det er imidlertid krevende

å finne gode sammenligninger, slik at mange observasjoner faller bort i matching-prosedyren. En annen utfordring består i å avgrense tidshorizonten for realisering av effekter (total mervekst måles fra oppstart til ett år etter avslutning, og prosjektperioden er standardisert til 3 år). Som med Møreforskningsstudien begrensene effektene til dem som oppstår hos kontraktspartnerne.

Oversikt over noen større satsinger og piloteringsaktiviteter i BIA

Satsing/ordning	Forklaring	Historie
Skisser	Mulighet til å sende inn og få tilbakemelding på skisse til prosjekt før søknad utarbeides. Frivillig ordning for IPN, obligatorisk for KPN.	Skisseordningen har vært aktiv i BIA siden oppstarten i 2005. Fra og med 2015 innført for alle programmer i Forskningsrådet.
Nettverksstøtte	Som en del av det proaktive arbeidet har BIA støttet nettverk. 500 bedrifter koblet til disse nettverkene på et tidspunkt. Noen fikk finansiering for å drive disse nettverkene og drive fram prosjektidéer.	Aktivt i BIA siden oppstart.
Nærings-ph.d.	Forskerrekrutteringsstipend til næringsorienterte doktorgrader.	Skissert i St.meld. nr. 20 (2004-2005) og omtalt i NHDs tildelingsbrev for 2008. Pilotert i BIA påfølgende år og nå en generell ordning i Forskningsrådet.
REACH	Et mentorbasert opplegg utviklet i samarbeid med Innovasjon Norge. Tiltaket har vært spesielt rettet mot umodne, forskningsbaserte og teknologitunge prosjekter som har behov for å redusere risiko, identifisere en farbar vei til markedet og akselerere innovasjonsprosessen. Programmet er utviklet etter modell fra Innovasjon Norges TINC-program.	Pilotert i 2015 i BIA og FORNY
BIA-X	En tidsavgrenset satsing der midler tas ut av KPN-delen av BIAs budsjett for å målrette disse inn mot spesifikke utfordringer. I 2016 var disse rettet mot omstilling fra olje og gass.	Lansert av programstyret høsten 2013, ny programplan 2014, notat til NFD i 2014, oppstart tildelingsbrev 2016.
K³ og prosjektidé- og kanvas	K ³ er et internt utviklingsprosjekt med målsetning om å være rådgivere, ikke saksbehandlere, og være mer tilgjengelig for næringslivet. Prosjektidé- og kanvas var en utvikling av en tjeneste der virksomheter kan ta kontakt utenom søknads- og skissefrister med konkrete idéer.	Prosjektidé ble pilotert i 2014. Nå overtatt av avdeling for næringslivsmobilisering som utvikler dette videre.
Sommerjobb	Bedrifter kan få 30 000 for å ansette en mastergradsstudent til forskningsrettet sommerjobb. Totalt utbetales 0,5-1 mill. kroner i året til bedrifter, og 25-30 studenter får jobb.	Aktivt fra og med 2008.
BIA-kino og merkevarebygging	I oppstarten av BIA jobbet administrasjonen strategisk med kommunikasjon for å bli synlige og etablere BIA som en merkevare. BIA-kino var et tiltak der man viste fram videoer som beskrev suksesshistorier blant FoU-prosjektene til BIA, blant annet med intervjuer av prosjektdeltagere og Forskningsrådet.	BIA-kino var et tiltak de fem første årene av BIAs levetid.
BIA-dagen	En konferansedag der Forskningsrådet møter bedrifter og innovasjon og forskning står i fokus.	Startet av BIA, senere overtatt av Forskningsrådet og omdøpt til Næringslivsdagen.
Eksperimentell utvikling av prosjekt	Eksperimenterte med pengestøtte til å ta ideer videre fra FoUol-prosjekter under avslutning/avsluttet. BIA har i dag 8 aktive prosjekter av denne typen. Forskningsrådet har utredet en slik ordning	Pilotert gjennom BIA i 2016.
Bevilgningsstruktur	Venteliste, forprosjekter for nye søkere med lovende prosjekter, som får avslag fordi de scorer dårlig på ett eller to kriterier	Forprosjekt: Gjennomført de tre siste søknadsrundene Venteliste: Gjennomført noen av søknadsrundene, først i 2008.

Kilde: Samfunnsøkonomisk analyse

5 BIA fremover og policyanbefalinger

Panelet mener BIA er et program som er godt egnet for å bidra til omstilling i næringslivet og økt satsing på forskningsbasert innovasjon, som igjen gjør næringslivet rustet til å møte fremtidige samfunnsutfordringer. Panelet legger særlig vekt på at BIA fortsetter som en åpen konkurransearena for Innovasjonsprosjekter, uten tematiske føringer og med høy grad av forutsigbarhet, for derigjennom å bidra til omstilling og økt konkurransekraft i norsk næringsliv.

Et sterkere fokus på samarbeid, nettverk og kompetansedeling, herunder nærhet til fremveksten av kunnskaps-, nærings- og forskningsklynger, vil bli stadig viktigere. Potensialet for omstilling og økt konkurransekraft vurderes å være størst der det finnes eller bygges nasjonal forskningsinfrastruktur i verdensklasse og universiteter og forskningsmiljøer med ambisjoner om å ta del i den globale kunnskaps- og teknologitvillingen. Innovasjon og samarbeid i skjæringspunktet mellom privat og offentlig sektor blir også viktigere. Offentlig sektor er en stadig sterkere motor for omstilling, og offentlige anskaffelser utgjør en viktig kilde til innovasjon og omstilling både i privat og offentlig sektor.

I OECDs nye landrapport for Norge tar OECD utgangspunkt i utfordringer, så vel nasjonale som globale, hvor norske aktører kan bidra og ta markedsandeler. OECD peker på at det er et behov for å gå på tvers av «siloeer», som bransjer, sektorer, disipliner og politikkområder. Dette krever nettverk og samspill på tvers av næringslivet og bransjer, langs verdikjeder, mellom bedrifter og forskningsinstitusjoner, mellom privat og offentlig sektor, og mellom virkemiddelaktører og på tvers av departementer.

BIA må fremstå som eksperimenterende og utforskende i møtet med de utfordringer og muligheter som næringslivet står overfor.

5.1 Det «åpne» og eksperimenterende programkonseptet

En avgjørende styrke ved BIA er dets åpne konkurransearena. Det er viktig at BIA fortsetter som en åpen konkurransearena uten tematiske føringer og at konkurransen på denne arenaen er så reell som mulig. BIAs samspill med de tematiske programmene viser at Forskningsrådet har et tilbud til bredden av norske bedrifter, der deres behov står sentralt.

BIA må fortsette å være et utprøvende og eksperimenterende program innenfor sine rammer og ikke bli statisk og tilbakeskuende. BIA har vist evne og vilje til å prøve ut nye arbeidsmetoder og til å være fremtidsrettet, og dette er kjennetegn som må videreføres for at programmet løpende skal ivareta den rollen det har i dag. BIAs tyngde og evne til eksperimen-

tering vil samtidig styrke Forskningsrådets evne til fornyelse, spesielt innenfor satsningen mot næringslivet.

Det er viktig at BIA og Forskningsrådet videreutvikler og følger opp arbeidet med indikatorutvikling og evner å justere strategier underveis, ikke minst i arbeidet med å bidra til omstilling i næringslivet. Også god kundedialog og møteplasser for brukerne er viktig for kontinuerlig å forbedre programtilbudet og å kunne ligge i forkant av utviklingen i næringslivet.

5.2 Samfunnsutfordringer

Befolkningsvekst, matmangel, eldrebølge, helse og utfordringer innenfor klima, miljø og energi representerer samfunnsutfordringer som samtidig utgjør store markeder for innovative virksomheter. Næringslivet vil være en avgjørende drivkraft for å løse samfunnsutfordringer, og vil samtidig gi grunnlag for å skape arbeidsplasser og vekst for dem som lykkes. Teknologitvilling, digitalisering og ikke minst vår evne til å samarbeide, vil være nøkkelfaktorer for suksess. Norge er blant de landene i verden hvor vi i størst grad har tillit til hverandre, noe som tilsier at Norge bør hevde seg i toppsjiktet i internasjonale innovasjonsmålinger.

BIA, i samspill med de tematiske satsingene, vil kunne bli en stadig viktigere arena for å øke innovasjons- og omstillingskraften i næringslivet og kvaliteten i FoU-institusjonene gjennom kunnskapsbygging og samarbeid. Å kombinere forretningsutvikling og bærekraft innenfor helse, marin og maritim sektor, kraftintensiv industri, fornybar energi, karbonfangst og -lagring og smarte transportløsninger, er eksempler på områder hvor BIA fremover kan og bør intensivere sin rolle som arena for FoU-prosjekter og tilrettelegger for samarbeid, nettverk og kunnskapsdeling.

Den fjerde industrielle revolusjon

Den fjerde industrielle revolusjon, eller industri 4.0, består av en digitaliseringsbølge som inkluderer alt fra velferdsteknologi til miljøteknologi, ikke minst tingenes internett og automatisering av produkter, tjenester og prosesser, som vil endre arbeidsmarkedet markant. Utviklingen krever samspill mellom bedrifter for å lykkes, og vi må klare å dele og koble kunnskapen sammen på nye måter. Små og mellomstore bedrifter må jobbe tettere sammen med store bedrifter. Den fjerde industrielle revolusjon handler om å digitalisere industrien slik at vi kan produsere smartere, mer effektivt og sørge for at norsk næringsliv overlever i en stadig tøffere global konkurranse.

BIA må tilpasse seg at talenter, teknologi, kunnskap og bedrifter krysser sektorer, bransjer og landegrensener, og vi ser stadig nye samarbeids- og forretningsmodeller. At BIA mo-

nitorerer utviklingen, vurderer egne virkemidler og bidrar til nye samarbeidsmønstre og kunnskapsdeling blir avgjørende. Panelet mener Forskningsrådet bør, som et mobiliseringstil-tak, vurdere å styrke sin «speidervirksomhet» fremover.

Internasjonalisering

For noen bransjer er det nærmest utenkelig ikke å ha et internasjonalt samarbeid fordi kunnskapsutviklingen skjer primært utenfor Norges grenser, mens for andre bransjer er dette mindre relevant. BIA vil måtte forholde seg til denne bredden av behov. Det internasjonale samarbeidet i BIA er betydelig, men panelet mener at BIAs internasjonale dimen-sjon bør styrkes fremover. Panelet vil fremheve at det vil være formålstjenlig at det i større grad satses på prosjekter med internasjonalt potensial, og at norske miljøer samarbeider med ledende miljøer internasjonalt. I tillegg er det viktig at det eksisterer norske FoU-miljøer med tette internasjonale nettverk og med førstehåndskunnskaper om den globale teknologirevolusjonen, som norske bedrifter kan samarbeide med. Økt deltagelse i EUs forsknings- og innovasjonspro-grammer er også ønskelig. Panelet mener også at begreps-apparatet rundt internasjonalisering og internasjonalt samarbeid, og hvordan dette skal vektlegges i innovasjons-prosjekter, bør klargjøres.

5.3 Samhandling og dynamikk

Klynger

Kunnskaps-, nærings- og forskningsklynger, spesielt på områder hvor Norge har særlige komparative fortrinn, utgjør en stadig viktigere arena for innovasjon, kunnskapsspred-ning, tilgang på infrastruktur og ikke minst som et spring-brett for internasjonalisering og kontakt med internasjonale samarbeidspartnere. Det siste er ikke minst viktig for fagom-råder med særlig rask digitalisering og teknologiutvikling.

Gjennom evalueringen er det fremkommet synspunkter på at virkemiddelapparatet kommer noe til kort når det gjelder å bringe resultater fra forskningsbasert innovasjon frem til et modenhetsnivå som gir tilstrekkelig sannsynlighet for industrialisering og kommersialisering av resultatene. I dette bildet vil et tilbud som Norsk katapult kunne være et viktig bidrag, og BIA som virkemiddel må være oppmerksom på og støtte opp rundt utviklingen av Norsk katapult.

Panelet mener at eksisterende virkemidler for forskning og innovasjon bør ses i sammenheng og bidra til å forsterke innovasjonskraften i katapultene etter hvert som de kommer. Det er et mål at katapultsentrene kan ta en viktig funksjon som koblingsarenaer for ulike virkemidler, som SFI, BIA og klyngevirkemidlene etc., langs en teknologimodningsakse, og derigjennom bidra til å korte ned tiden fra forskning til marked for bedriftene.

Panelet vil samtidig peke på at virkemidler bør videreutvi-kles for å kunne ta ut et enda større innovasjonspotensial i klyngene, og som kan komplementere BIA. Forskningsrå-det bør vurdere å utvikle egnede virkemidler som gjør at

klynger kan få en tydeligere rolle i BIA-prosjekter gjennom f.eks. å koordinere prosjektene, samtidig som midlene går til FoUol-aktiviteter i bedriftene. I tråd med en eksperimentell tilnærming, bør dette testes ut som et pilotprosjekt. Dersom evalueringen er positiv, bør hensiktsmessige virkemidler etableres på fast basis.

Offentlig sektor

Offentlig sektor kjøper inn varer, tjenester og bygge- og anleggsarbeider for om lag 480 mrd. kroner årlig. Til sam-menligning utgjorde Forskningsrådets bevilgninger direkte til næringslivet ca. 1,6 mrd. kroner. Offentlige anskaffelser ut-gjør således et formidabelt beløp både for offentlig og privat sektor, og vil kunne være en viktig kilde for innovasjon. Dette har fått økt oppmerksomhet de senere år og det er blitt gjort endringer i loven for offentlige anskaffelser, for i større grad å legge til rette for innovative offentlige anskaffelser. Det er anslått at norske kommuner gjennomfører innovative offentlige anskaffelser for ca. 25 mrd. kroner årlig og at potensialet for økning er betydelig (KS/Menon Economics, 2017).

For mange bransjer er offentlig sektor som marked avgjø-rende for bedriftenes innovasjonspotensial. Dette gjelder for eksempel innenfor bygg og anlegg, helsesektoren og deler av IKT-sektoren. En problemstilling, som ikke er BIA-spesifikk, er hvordan man gjennom prosjektkonsortier med offentlige aktører i innovasjonsprosjektene, kan legge grunnlag for fremtidige anskaffelser. De offentlige aktørene kan være representanter for et fremtidig anskaffelsesbehov.

Vinnova i Sverige og Tekes i Finland har en betydelig satsing på offentlig sektor⁵. De siste fem årene spesielt har Sverige sett på offentlig sektor som motor for innovasjon. Behovs-eierne må være en part og trenger ikke nødvendigvis være mottaker av penger.

I Industrimeldingen⁶ understreker regjeringen behovet for offentlig-privat innovasjon (OPI) med mål om at offentlige og private aktører inngår flere innovasjonspartnerskap og utlø-ser flere anskaffelser av nye og bedre løsninger. I Forsknings-rådets nye strategi for innovasjon i offentlig sektor fremheves det at innovative offentlige anskaffelser blir et viktig delmål for forsknings- og innovasjonsinnsatsen. Også i OECDs nye landrapport for Norge argumenteres det for å inkludere of-fentlig sektor i innovasjonspolitikken. Det etterlyses verktøy for oppskalering og koordinering, samt at innovasjon i og for offentlig sektor ikke avgrenses til et spørsmål om digitalise-ring.

For å sikre bedriftenes innovasjonspotensial, at innovasjon kommer samfunnet og det offentlige til gode samt at det tilrettelegges for læring, kompetanseutvikling og -deling, bør det utredes muligheten for at BIA i større grad sikrer offentlige aktører som partnere og brukere i BIA-prosjektene.

5 Kilde: Innovasjon Norge, Innspill til ny retning for offentlig-privat innovasjon, Drømmeløftet 2017.

6 St. meld. 27 (2016–2017) *Industrien – grønnere, smartere og mer nyskapende*.

Panelet mener også at Forskningsrådet kan vurdere å etablere en ny åpen konkurransearena tilsvarende BIA for offentlig sektor, som en motor for innovasjon og omstilling i offentlig sektor.

5.4 Bedriftenes innovasjonsarena (BIA)

Panelet mener at det er hensiktsmessig å endre navnet fra Brukerstyrt innovasjonsarena (BIA) til Bedriftenes innovasjonsarena (BIA). Som «Bedriftenes innovasjonsarena» tydeliggjøres det at bedriftenes behov står i førersetet for BIA og Forskningsrådets innretning av virkemidler for næringslivet. Det er viktig at bedriftene får dekket sine langsiktige kompetansebehov og det kan være aktuelt å vurdere flere nye næringsrettede verktøy innenfor BIA og Forskningsrådet fremover.

Bedriftenes innovasjonsarena vil tydeliggjøre Forskningsrådets tilbud overfor næringslivet og styrke spillet mellom BIA og de tematiske programmene. BIAs administrasjon kan antakelig også i enda større grad enn i dag bidra til at bedriftsdeltakerne i de ulike prosjektkonsortier bruker SkatteFUNN som selvstendig virkemiddel i sine innovasjonsprosjekter eller som samfinansieringsordning i det BIA-støttede prosjektet.

Panelet mener at tiden også kan være moden for å gjøre BIA om til det stedet der en større andel innovasjonsprosjekter tas i mot og evalueres.

Merkevaren BIA

BIA er en innarbeidet «merkevare» for Forskningsrådet, er godt kjent blant reelle og potensielle BIA-bedrifter og godt innarbeidet i den politiske samfunnsdebatten. Det gir mer verdi å motta finansiering fra en ordning som er kjent og har tillit. Det finnes blant annet eksempler på at børsnoterte selskaper opplever økt aksjekurs på grunn av mottak av støtte fra Forskningsrådet og BIA. Flere av bedriftene som har mottatt støtte gjennom BIA har fått tilført ekstern investorkapital, delvis basert på at den kvalitetssikrede prosjektseleksjonen har gitt investor trygghet for det kompetansemessige og teknologiske grunnlaget i innovasjonen. Dette er effekter som ikke nødvendigvis kan tilskrives BIA alene, men er mer knyttet til at Forskningsrådet, gjennom sin kvalitetssikrede prosess for prosjektseleksjon er i stand til å selekere de aller mest lovende innovasjonsprosjektene.

Forskningsrådet bør dra nytte av det faktum at BIA har en verdifull egenart og trekke veksler på at sluttbrukerne forbinde BIA med kvalitet og/eller visse egenskaper og fordeler, og at de over tid har utviklet tillit til BIA, både som finansieringskilde og til hvordan BIA arbeider med rådgivning, mobilisering, søknadsprosess, kontraktsarbeid og prosjektoppfølgning.

BIA bør legge til rette for og stimulere helt nye søkere til å konkurrere om midler slik at veletablerte søkere jevnlig utfordres på sine områder for å unngå «lock-in».

Suksessrate

Suksessrate (i betydning «Hvor stor andel av prosjektsøknadene oppnår finansiering») er etter panelets vurdering nå kritisk lav for et program som retter seg bredt mot næringslivet og dets utviklingsutfordringer. For bedriftene er FoU et nødvendig virkemiddel for å nå kommersielle målsettinger og ikke et mål i seg selv. Det kan virke sterkt demotiverende å levere meget sterke søknader som scorer høyt på alle relevante kriterier, og fortsatt bare ha en fjerdedels sannsynlighet for å nå opp i konkurransen. Forskningsrådet må være særlig oppmerksom på «søknadstrøtthet» hos denne målgruppen. Panelet mener det er godt belegg for å anbefale en ytterligere opptrapping av BIAs budsjett uten at kvalitet blir svekket og viser til NHOs nye innovasjonspolitiske dokument «Næringslivet former fremtiden», april 2017, der det tas til ordet for å øke BIAs operative årsbudsjett fra dagens nivå på ca. 650 mill. til 800 mill. kroner.

BIA bør opprettholde sin praksis med relativt store prosjektbevilgninger i kombinasjon med tett oppfølging.

Søknadsfrister

En koordinert søknadsfrist for alle innovasjonsprosjekter i Forskningsrådet er et godt grep og det anses som mest hensiktsmessig p.t. at BIA har én søknadsfrist i oktober. Det foreslås at Forskningsrådet på sikt utvikler en forbedret og mer ressurseffektiv søknadsbehandling som også for BIA, i likhet med øvrige programmer, vil kunne medføre to søknadsfrister hvert år. Det bør være et mål på lengre sikt med to søknadsfrister, tross i at dette vil kunne medføre økte administrasjonskostnader.

Norges forskningsråd

Drammensveien 288
Postboks 564
NO-1327 Lysaker

Telefon: +47 22 03 70 00
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Utgiver:

© Norges forskningsråd
Brukerstyrt innovasjonsarena – BIA
www.forskningsradet.no/bia

September 2017
ISBN 978-82-12-03627-7 (pdf)

Design: Melkeveien Designkontor AS
Foto: Sverre Chr. Jarild og Shutterstock